

Sygn. akt **XXVI GC 82/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2022 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVI Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący –	SSO Emilia Szczurowska
Protokolant –	Jakub Studnicki

po rozpoznaniu 21 października 2022 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **(...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w J.**

przeciwko **(...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O.**

o zapłatę

ewentualnie

o ukształtowanie stosunku prawnego

I. zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w J. kwotę 9 283 104,08 zł (dziewięć milionów dwieście osiemdziesiąt trzy tysiące sto cztery złote osiem groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwot:

- 4 555 785,71 zł od 25 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,

- 3 403 965,16 zł od 8 lutego 2018 r. do dnia zapłaty,

- 1 323 353,21 zł od 26 lutego 2019 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. ustala, że koszty procesu w 77% (siedemdziesięciu siedmiu procentach) ponosi (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. a w 23% (dwudziestu trzech procentach) (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w J., przy czym szczegółowe ich wyliczenie pozostawia referendarzowi sądowemu.

SSO Emilia Szczurowska

Sygn. akt **XXVI GC 82/16**

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 22 listopada 2022 r.

W dniu 25 stycznia 2016 r. (data prezentaty k. 2) powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w J. (dalej również jako: (...) sp. z o.o. lub (...)) wniosła do tutejszego Sądu pozew przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. (dalej również jako: (...) sp. z o.o.) o zapłatę kwoty 6 355 968,25 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty, ewentualnie o ukształtowanie stosunku prawnego (ustalenie), że cena za odprowadzania 1 m⁽³⁾ ścieków, wynikającej z umowy nr (...) o świadczenie usług hurtowego odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych z kolektora kanalizacji sanitarnej, odprowadzającego ścieki z terenu miasta J. z 22 lipca 2011 r. winna zostać zmniejszona z kwoty 5,87 zł do kwoty 3,34 zł z tym zastrzeżeniem, iż cena ta może być w okresie obowiązywania umowy skorygowana jedynie o wskaźnik cen, towarów i usług konsumpcyjnych opublikowanych przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Ponadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanej na jej rzecz kosztów procesu a w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wyjaśniając zgłoszone żądanie, wstępnie powódka wskazała, że działania (...) sp. z o.o. stanowiły przejaw nadużywania pozycji dominującej, polegającego na bezpodstawnym narzucaniu nieuczciwych, nadmiernie wygórowanych cen, co finalnie skutkowało tym, że w świetle art. 9 ust. 2 pkt 1 u.o.k.i k. umowa nr (...) była w części nieważna. Niezależnie od wyżej wskazanej podstawy nieważności umowy nr (...), powódka wskazała, że mógł ją stanowić również art. 58 § 2 k.c. zgodnie z którym, nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

W szczegółowym uzasadnieniu pozwu powódka podniosła, że relacje gospodarcze stroną niniejszego procesu mają swój początek w latach 90-tych XX wieku, kiedy to 4 kwietnia 1995 r. miasto (...) zawarło z miastem O. porozumienie komunalne w sprawie odprowadzenia ścieków sanitarnych z sieci kanalizacyjnej miasta J. do istniejącego systemu kanalizacji sanitarnej miasta O. i do stacji zlewnej w O., ponieważ miasto J. nie dysponowało własną oczyszczalnią ścieków. Z kolei, 7 września 1998 r., w oparciu o postanowienia porozumienia komunalnego, (...) w O. oraz Zakład (...) w J. zawarły umowę nr (...) o odbiór ścieków, która następnie została rozwiązana i zastąpiona umową nr (...) o świadczenie usług hurtowego odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych z kolektora kanalizacji sanitarnej i odprowadzającego ścieki z terenu Miasta J. z 22 lipca 2011 r. Ta ostatnia umowa została zawarta pomiędzy spółkami komunalnymi O. i J. a mianowicie (...) sp. z o.o. a (...) sp. z o.o. Zgodnie z postanowieniami umowy nr (...), hurtowe ceny za odprowadzanie 1 m⁽³⁾ miały zostać określone według wzoru umieszczonego w załączniku nr 2 do tejże umowy. Z kolei, w załączniku tym stwierdzono, iż w okresie od 1 sierpnia 2011 r. do 31 lipca 2012 r. strony wynegocjowały cenę 5,28 zł za 1 m⁽³⁾ oczyszczania ścieków (w wysokości ustalonej według taryfy (...) dla O.). Następnie umowa ta została zmieniona aneksem nr 1 z 31 sierpnia 2012 r., w którego treści zmieniono sposób wyceny usługi (...). Cena za 1m⁽³⁾ ścieków wprowadzonych do urządzeń kanalizacyjnych miała być wyliczana na podstawie kosztów, które (...) ponosiła w związku z utrzymaniem i eksploatacją odpowiedniego odcinka sieci kanalizacyjnej. W wykonaniu tego postanowienia, (...) sporządziła „Kalkulację ceny za 1 m⁽³⁾ hurtowego odbioru i oczyszczania ścieków terenu miasta J. metodą alokacji prostej, zgodnie z umową nr (...) z 22 lipca 2011 r. oraz aneksem z 31 sierpnia 2012 r. do wyżej wymienionej umowy”. Zgodnie z tą kalkulacją, cenę za okres od 1 listopada 2012 r. podniesiono do kwoty 5,87 zł za 1 m⁽³⁾ oczyszczania ścieków. Kilka lat później tj. w 2015 r. (...) sp. z o.o. pozyskała specjalistyczną opinię, z której wynikało, że (...) sp. z o.o. stosowała rażąco zawyżone ceny za odbiór ścieków z terenu miasta J. oraz to, że przyjęte w kalkulacji dane i założenia do obliczeń były błędne. Wobec tego, w dniu 21 grudnia 2015 r. (...) sp. z o.o. złożyła oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli z powołaniem się na podstęp lub błąd.

W dalszej części uzasadnienia pozwu powódka podniosła, że cena za usługę hurtowego odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych z urządzeń kanalizacyjnych gminy (...) do 31 lipca 2012 r. była równa cenom taryfowym za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków dla odbiorcy z miasta O. oraz z miasta K. a od 1 sierpnia 2012 r. ceny były ustalane na podstawie umowy (...). W rzeczywistości jednak nieznacznie odbiegały od cen taryfowych (...) sp. z o.o. (o 0,31 zł za 1 m⁽³⁾). Tymczasem, z analizy biegłej, która sporządziła opinię na zlecenie powódki wynikało, że ceny rzeczywiste ustalane przez (...) sp. z o.o. dalece odbiegały od cen rynkowych oraz od tych, jakie miały być ustalane zgodnie z aneksem nr 1, wynikających z analizy kosztów i stosując przyjętą powszechnie marżę. W konsekwencji, rzeczywista cena za 1 m⁽³⁾, którą płaciła (...) sp. z o.o. była zdecydowanie wyższa od obiektywnie wyznaczonej ceny

rynkowej, tzn. ceny jakiej (...) sp. z o.o. mogłaby żądać w normalnych warunkach rynkowych. Cena za 1 m³ ścieków wprowadzonych do urządzeń kanalizacyjnych (...) sp. z o.o. wyliczona na podstawie kosztów, które (...) sp. z o.o. ponosiła w związku z utrzymaniem i eksploatacją odpowiedniego odcinka sieci kanalizacyjnej była o wiele niższa, niż ta, która była faktycznie stosowana przez (...) sp. z o.o. Powódka wskazała, że w poszczególnych latach zawyżenie ceny jednostkowej wyglądało następująco: w 2008 r. o 0,54 zł za 1 m³, w 2009 r. o 0,78 zł za 1 m³, w 2010 r. o 0,65 zł za 1 m³, w 2011 r. o 2,10 zł za 1 m³, w 2012 r. o 2,25 zł za 1 m³, o 2,23 zł za 1 m³ i 2,44 za 1 m³ w 2014 r. Wobec tego, nieuzasadniony przychód monopolisty kształtował się w ten sposób, że za rok 2011 r. była to kwota 729 461,39 zł, za rok 2012 – 835 666,09 zł, za rok 2013 – 1 241 206,85 zł, za rok 2014 - 1 851 572,04 zł, a za rok 2015 – 1 698 061,88 zł, co dało łącznie kwotę 6 355 968,25 zł, której zwrotu powódka żąda w niniejszym procesie.

Oceniając opisany powyżej stan faktyczny, powódka podniosła, że korzystając z monopolu (...) sp. z o.o. stosowała nadmiernie wygórowane ceny za świadczone przez siebie usługi a tym samym dopuściła się nadużycia pozycji dominującej na rynku właściwym, poprzez bezpośrednie narzucanie wygórowanych cen oraz poprzez narzucanie uciążliwych warunków umowy w zakresie sposobu ustalania ceny usługi, czy naruszeń art. 9 ust. 2 pkt 1 i 6 u.o.k.i k. (...) sp. z o.o. posiadała 100% udziałów w rynku właściwym, a (...) sp. z o.o. nie ma możliwości zawarcia umowy hurtowego odbioru ścieków z jakimkolwiek innym podmiotem. Sieć kanalizacyjna położona w mieście J. jest bowiem połączona wyłącznie z siecią zarządzaną przez (...) sp. z o.o. a zatem nawiązanie współpracy z innym podmiotem, prowadzącym działalność w zakresie oczyszczania ścieków, jest w praktyce niemożliwe, nie tylko z tego względu, że powodowałoby to konieczność wybudowania bardzo długiego kolektora, ale przede wszystkim dlatego, że żadna z innych sąsiednich oczyszczalni ścieków, ani z systemów kanalizacyjnych, nie ma mocy przerobowych, pozwalających na oczyszczenie ścieków z terenu miasta J.. Powódka podniosła również i to, że w przedmiotowej sprawie doszło do tzw. praktyki eksploatacyjnej, czyli jednostronnych działań przedsiębiorcy, skutkiem których było wyrządzenie szkody interesom kontrahentów, nawet jeśli mechanizm konkurencji nie był przez to zakłócony. W przedmiotowej sprawie (...) sp. z o.o. była zmuszana do zaakceptowania warunków (...) sp. z o.o., ponieważ była ona jedynym podmiotem, jaki mógł odebrać ścieki z terenu miasta J. i tym samym musiała akceptować dowolnie przedstawione jej warunki. Ceny zostały narzucone (...) sp. z o.o. przez (...) z o.o. jednostronnie, przy czym ceny były ustalane pismami (...) sp. z o.o., co do których (...) sp. z o.o. nie mogła się wypowiedzieć a jedynie mogła je zaakceptować. Co więcej, wszelkie próby negocjacji, czy choćby pozyskania informacji o przyczynach stosowania określonych cen przez (...) sp. z o.o. kończyły się niepowodzeniem. Nadto, w ocenie powódki, istnieje związek przyczynowy pomiędzy pozycją dominującą (...) sp. z o.o. a narzuceniem cen, ponieważ takie ustalenie cen, było konsekwencją tego, że (...) i tak nie mogła zawrzeć umowy dotyczącej odbioru ścieków z innym podmiotem i mogła nawiązać współpracę wyłącznie z (...) sp. z o.o., czego pozwana była świadoma. Ze wszystkich powyższych względów, zdaniem powódki, nie istnieje żadna przesłanka racjonalizacyjna a stosowanie tak wysokich opłat za swoje usługi nie jest uzasadnione żadnymi przyczynami. Powyższe działania (...) sp. z o.o. stanowiły zatem przejaw nadużywania pozycji dominującej w postaci bezpodstawnego narzucenia nieuczciwych, nadmiernie wygórowanych cen, co w świetle art. 9 ust. 2 pkt 2 u.o.k.i k. skutkowało tym, że umowa nr (...) była nieważna.

W dalszej kolejności strona powodowa wskazała, że nawet gdyby przyjąć, iż brak jest podstaw do uznania powyższych działań pozwanej za sprzeczne z u.o.k.i k., to podstawą nieważności umowy nr (...) był także art. 58 § 2 k.c., zgodnie z którym nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Umowa, naruszająca zasadę ekwiwalentności świadczeń i przewidująca rażąco dysproporcję świadczeń stron może być oceniona w świetle art. 58 § 2 k.c. jako nieważna. Tymczasem, umowa nr (...) była sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Nieważnością dotknięte były essentialia negotii umowy nr (...) jakim jest cena świadczenia usługi. W takiej sytuacji powstaje konieczność rozliczenia dotychczasowej współpracy stron, przy czym należy mieć na względzie, że umowa nr (...) miała charakter ciągły i nie był możliwy zwrot świadczenia (...) sp. z o.o. w naturze. Jednocześnie powódka wskazała, że należy ustalić należne (...) sp. z o.o. wynagrodzenie za te usługi na podstawie przyjętego w opinii poziomu cen. Różnica pomiędzy wynagrodzeniem należnym (...) sp. z o.o. i faktycznie spełnionym świadczeniem przez (...) sp. z o.o. wynosiła 5 126 273,90 zł i ta kwota stanowiła nienależne świadczenie (...) sp. z o.o. za stanowiące bezpodstawne wzbogacenie (...) za lata 2011-2014.

Następnie strona powodowa podniosła, że nawet jeśli przyjąć, iż umowa nr (...) jest ważna, to brak jest podstaw do stosowania przez (...) sp. z o.o. ceny za odbiór ścieków w wysokości 5,87 zł za 1 m⁽³⁾, która to cena wynikała z kalkulacji. Powódka bowiem podkreśliła, że wyraziła zgodę na przyjęcie cen z kalkulacji pod wpływem błędu wywołanego przez (...) sp. z o.o., ponieważ podstępnie została przekonana, iż zawarte w kalkulacji ceny były zgodne z postanowieniami dotyczącymi ceny, wskazanymi w aneksie nr 1. Natomiast cena ta była rażąco wygórowana a jej obliczenie nie odpowiadało zasadom przyjętym w aneksie nr 1. Skutkiem tego, że (...) sp. z o.o. uchyliła się od oświadczenia woli zawartego w kalkulacji była nieważność całej kalkulacji, wobec czego należy przyjąć, że cena za 1 m⁽³⁾ ścieków nie została ustalona. W związku z tym, w ocenie powódki, należało ustalić należne (...) sp. z o.o. wynagrodzenie za te usługi, na podstawie przyjętego przez biegłego poziomu cen. Nadto powódka wskazała, że niezależnie od uchylenia się od skutków oświadczenia woli zawartego w kalkulacji, cena w niej zawarta nie była zgodna z postanowieniami umowy nr (...) w brzmieniu nadanym jej aneksem nr 1. Tymczasem, stosowane przez (...) sp. z o.o. ceny, były wyższe niż te, jakie powinny być na podstawie aneksu nr 1 do umowy nr (...). Cena za 1 m⁽³⁾ ścieków wprowadzonych do urządzeń kanalizacyjnych (...) sp. z o.o. wyliczona na podstawie kosztów, które (...) sp. z o.o. ponosi w związku z utrzymaniem i eksploatacją odpowiedniego odcinka sieci kanalizacyjnej była o wiele niższa, niż ta, która była faktycznie stosowana przez (...) sp. z o.o. Powódka wskazała, że zgodziła się na takie ceny po pierwsze dlatego, że była w błędzie co do faktycznych kosztów ponoszonych przez (...) sp. z o.o., ponieważ pozwana nigdy nie ujawniła wobec (...) sp. z o.o. informacji stanowiących podstawę do wyliczenia przedstawionej powódce ceny. Powódka zatem nie wiedziała, że ceny te są zawyżone aż do momentu otrzymania opinii w tym przedmiocie i jednocześnie była zmuszona aby zaakceptować narzucone przez (...) sp. z o.o. ceny z uwagi na konieczność zapewnienia odprowadzania ścieków z miasta J..

W dalszej kolejności powódka wskazała, że (...) sp. z o.o. spełniła świadczenie wobec pozwanej w celu uniknięcia przymusu, jakim było wstrzymanie przez (...) sp. z o.o. przyjmowania ścieków z terenu miasta J.. W ocenie powódki, nawet gdyby ewentualnie przyjąć, że narzucenie (...) sp. z o.o. przez (...) sp. z o.o. rażąco wygórowanego wynagrodzenia za oczyszczanie ścieków z terenu miasta J. nie powodowało nieważności umowy nr (...), to należy wskazać, że świadczy to o tym, iż umowa została zawarta w warunkach wyzysku, co z kolei upoważnia powódkę do żądania na podstawie art. 388 k.c. obniżenia świadczenia należnego od (...) sp. z o.o. na rzecz (...) sp. z o.o. W ocenie powódki, nie ulega wątpliwości, że takie zachowanie pozwanej było celowe i zmierzało do wyzyskania przymusowego położenia spółki, celem zastrzeżenia dla siebie świadczenia, którego wartość w chwili zawarcia umowy przewyższała w rażącym stopniu wartość jego własnego świadczenia.

(pozew k. 2-30).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana (...) sp. z o.o. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów procesu a w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Przede wszystkim pozwana zarzuciła, że w świetle przepisów dotyczących konkurencji i konsumentów, spełnienie nieważności czynności prawnej, jaką jest nadużywanie pozycji dominującej, powinno być badane przez wskazane do tego ustawą organy i w trybie przewidzianym w ustawie o ochrony konkurencji i konsumentów. Nie powinno zatem ulegać wątpliwości, że powoływanie się przez powódkę w niniejszej sprawie na rzekomą nieważność czynności prawnej, o której mowa w art. 9 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest przedwczesne i nieuprawnione. Decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję, która wydawana jest na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy, bądź też orzeczeniom wydawanym ewentualnym postępowaniu przed Prezesem Urzędu, przysługuje bowiem przymiot rozstrzygnięcia prejudycjalnego, stanowiącego formalny warunek przypisywania przez Sąd skutków przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów określonym zachowaniem przedsiębiorcy. Tymczasem w niniejszej sprawie ten tryb nie został przez powódkę wyczerpany, ponieważ kwestia nieważności umowy w zakresie odwołującym się do praktyk monopolistycznych, których rzekomo dopuszcza się pozwana, powinna zostać przez Sąd całkowicie pominięta i pozostać bez wpływu na rozstrzygnięcie wydawane w niniejszej sprawie. Pozwana wskazała również i to, że kwestia rzekomego nadużywania przez nią pozycji dominującej na lokalnym rynku poprzez narzucanie nadmiernie wygórowanej ceny z tytułu odprowadzania i oczyszczania ścieków z ościennych miejscowości była

przedmiotem zainteresowania Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z inicjatywy Gminy (...). W trakcie postępowania antymonopolowego, zakończonego wydaniem w dniu 11 kwietnia 2007 r. decyzji nr (...) metodyka kalkulacji cen stosowanych przez pozwaną spółkę wobec jej kontrahentów została poddana wnikliwej analizie, której wnioski były jednoznacznie korzystne dla pozwanej i doprowadziły do wydania decyzji odmawiającej stwierdzenia stosowania przez pozwaną spółkę praktyki ograniczającej konkurencję.

Z kolei pozwana podniosła, że wbrew twierdzeniom powódki, relacje biznesowe stron niniejszego postępowania od samego początku były oparte na modelu negocjacyjnym, co wynika z faktu, że zawarcie umowy z 22 lipca 2011 r. poprzedzone było negocjacjami dotyczącymi całokształtu stosunków prawnych łączących strony i podpisaniem ugody, która zakończyła istniejący ówczesnie istniejący pomiędzy stronami spór sądowy. Wola obustronnych ustępstw towarzyszyła stronom także przy samym zawarciu umowy nr (...), ponieważ na okres od 1 sierpnia 2011 r. do 31 lipca 2012 r. strony wynegocjowały cenę 5,28 zł za oczyszczenie 1m⁽³⁾ ścieków, przy której wyliczeniu, z korzyścią dla powódki, pominięto szereg czynników kosztotwórczych, wynikających z ponoszenia przez pozwaną różnorodnych wydatków. Nadto, w załączniku nr 2 do umowy, strony uzgodniły także szczegółową procedurę kalkulacji konkretnej ceny usługi, która miała obowiązywać po dniu 31 lipca 2012 r., czyli po upływie okresu, w którym obowiązywała wynegocjowana przez strony stawka. Ponadto, w aneksie nr 1 do umowy, który z inicjatywy powódki został podpisany 5 września 2012 r., strony dokonały zmiany metodyki kalkulacji ceny za hurtowy odbiór i oczyszczanie ścieków pochodzących z miasta J.. Jak wskazała strona pozwana, w aneksie nr 1 do umowy, który został podpisany w dniu 5 września 2012 r., strony dokonały zmiany metodyki kalkulacji cen za hurtowy odbiór i oczyszczanie ścieków pochodzących z miasta J.. Uzgodnienia te były wynikiem przeprowadzonych negocjacji, co potwierdza korespondencja stron, z której jednoznacznie wynika, że strony wymieniały stanowiska i dokonywały wzajemnych ustępstw. Co więcej, pozwana wskazała, iż zaprezentowana przez pozwaną argumentacja odnosząca się do wyliczenia ceny została przyjęta przez powódkę, o czym świadczy fakt, że przy podpisywaniu w dniu 5 września 2012 r. aneksu do umowy osoby reprezentujące powodową spółkę nie zgłaszały już zastrzeżeń do kalkulacji, co znalazło wyraz w wyniku rozmów ugodowych przeprowadzonych podczas osobistego spotkania przedstawicieli spółek w dniu 5 września 2012 r. Wtedy to powódka otrzymała od pozwanej rabat, polegający na obniżeniu ceny usługi wyliczonej stawki 5,91 zł/1m⁽³⁾ na 5,87 zł/1m⁽³⁾. W dalszym okresie obowiązywania umowy powódka nie zgłaszała jakichkolwiek zastrzeżeń do umowy i jej aneksu, ani do kalkulacji i wykonywała umowę poprzez uiszczanie naliczonych przez pozwaną opłat. Strona pozwana podkreśliła, że ze względu na całkowitą transparentność dokonanej przez pozwaną kalkulacji, zgodność wyliczeń z umownymi ustaleniami i jej prawidłowość mogła zostać na każdym etapie współpracy zweryfikowana przez powódkę, przy czym bierna postawa powódki nie wynikała z przymusowej sytuacji, ale właśnie z akceptacji takiego stanu rzeczy. Jednocześnie pozwana zaprzeczyła, aby dokonana przez nią kalkulacja ceny odbiegała od postanowień umownych, przeprowadzona została z zastosowaniem wadliwego wzoru obliczeń lub podstawieniem pod wzór nieprawdziwych danych, a także aby podejmowała jakiegokolwiek inne działania zmierzające do wprowadzenia powódki w błąd lub zastosowania wobec niej podstępnych praktyk.

Z kolei pozwana wskazała, że mając na względzie, iż powódka wywodzi swoje roszczenie z faktu uchylecia się przez nią od skutków prawnych złożonego pod wpływem błędu oświadczenia woli o akceptacji stawek za odbiór ścieków, co ma wynikać z dokumentu w postaci kalkulacji ceny, to jednak powódka w żaden sposób nie wyjaśniła z jakiego względu uchylene się od rzekomego oświadczenia woli złożonego w 2012 r. miało prowadzić do oceny jako nienależnego wynagrodzenia uiszczanego w okresie od 31 stycznia 2011 r. do 31 sierpnia 2012 r., które naliczone zostało na podstawie wcześniejszych postanowień umownych stron, od których powódka się nie uchylila. Ponadto, powódka nie zrealizowała spoczywającego na niej ciężaru dowodu w zakresie dochowania terminu, o którym mowa w art. 88 § 2 k.c. Zdaniem pozwanej, samo powołanie się przez powódkę na opinię, której treść jedynie wskazywała na rzekomego zawyżenie przez pozwaną cen odbioru i oczyszczenia, było niesatysfakcjonujące. Strona powodowa nie wyjaśniła bowiem w żaden sposób, w jakiej relacji pozostaje na dzień uzyskania opinii do momentu wykrycia błędu, co uniemożliwia rozstrzygnięcie, czy w dniu złożenia pozwanej oświadczenia woli o uchyleciu się od skutków prawnych oświadczenia, uprawnienie takie w ogóle powódce przysługiwało. Jednocześnie brak jest podstaw, aby przyjąć, że wykrycie błędu nastąpiło w dniu uzyskania opinii, ponieważ wątpliwości powódki dotyczące ceny świadczonych usług

i świadomość rzekomego błędu musiały powstać wcześniej. Z tego względu brak jest podstaw do przyjęcia, że roczny termin na realizację uprawnienia, w świetle art. 88 § 2 k.c. został zachowany. Co więcej, w uzasadnieniu pozwu w żaden sposób nie wyjaśniono przy tym, na czym miał polegać błąd, pod wpływem którego rzekomo działała, ani też jakiego rodzaju zachowania pozwanej wypełniły w ocenie powódki znamiona podstępu.

Niezależnie od powyższego, strona pozwana wskazała, że oświadczenie o uchyleniu się od oświadczenia woli złożone przez powódkę w dniu 28 grudnia 2015 r. jest bezprzedmiotowe, ponieważ odwołuje się do czynności prawnej, która nie miała miejsca. Nie można bowiem zgodzić się z powódką, jakoby złożenia przez jej przedstawicieli podpisu pod kalkulacją było równoznaczne ze złożeniem przez powódkę jakiegokolwiek oświadczenia woli kreującego czynność prawną. Zdaniem pozwanej, kalkulacja była jedynie dokumentem technicznym, którego podstawę stanowiły postanowienia dotyczące cen usługi zawarte w umowie oraz aneksie do umowy. Kalkulacja jedynie odzwierciedlała treść oświadczeń woli złożonych uprzednio przez strony, stanowiła konkretyzację, a nie modyfikację, a zatem nie stanowiła odrębnej czynności prawnej, przy czym złożenie pod tego rodzaju dokumentem podpisu jednej ze stron, może być w tych okolicznościach interpretowane wyłącznie jako potwierdzenie zapoznania się z wynikiem kalkulacji, czy też przyjęcie go do wiadomości, zbliżone w swojej naturze do oświadczenia wiedzy. Pozwana podniosła również i to, że uchylenie się od wadliwego oświadczenia woli wywołuje skutek odnoszący się do całej czynności prawnej, a uchylenie się tylko od jej części jest niedopuszczalne. Doprowadziłoby to bowiem do zmiany treści czynności prawnej, w tym wypadku umowy zawartej przez strony, w sposób niepożądany przez stronę jedną ze stron. Zdaniem pozwanej, sankcją nieważności dotknięty zostałby cały aneks do umowy, w którym strony dokonały zmiany sposobu wyliczenia ceny za 1 m³ hurtowego odbioru i oczyszczania ścieków. Brak byłoby jednak podstaw do stwierdzenia nieważności umowy stron z 22 lipca 2011 r. oraz zawartych w załączniku nr 2 do tej umowy postanowień dotyczących kalkulacji stawki rozliczeniowej za odbiór 1 m ścieków komunalnych. Zgodnie z wyliczeniami dokonаныmi przed negocjacjami i podpisaniem aneksu do umowy, począwszy od dnia 1 sierpnia 2012 r. cena określona na podstawie zawartego w umowie algorytmu wynosiłaby 5,94 zł/1 m³ netto a zatem przekraczałyby kwestionowaną przez powódkę kwotę, wynikającą z aneksu do umowy oraz kalkulacji z 5 września 2012 r.

Następnie pozwana zaprzeczyła, jakoby dopuszczała się wobec powódki jakichkolwiek praktyk, które mogłyby być zakwalifikowane jako nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym, w szczególności poprzez narzucanie niewłaściwych, nadmiernie wygórowanych cen lub uciążliwych warunków umów, przynoszących pozwanej nieuzasadnione korzyści. Pozwana podniosła, że nie sposób zgodzić się z tokiem rozumowania przyjętym przez powódkę, z którego wynika, iż samo posiadanie pozycji dominującej na danym rynku jest równoznaczne z narzucaniem czy też zmuszaniem kontrahentów do zaakceptowania zaproponowanych jemu warunków. Strona powodowa nie wskazała przy tym na żadne konkretne zachowania kontrahenta, które świadczyłyby o takim postępowaniu, a jedynie ograniczyła się do generalnych przejawów nadużywania pozycji dominującej. Ze względu na ustalenia stron poprzedzające zawarcie umowy i podpisanie do niej aneksu w okolicznościach niniejszej sprawy nie może być mowy o spełnieniu przesłanki jednostronności działań pozwanej, co w zasadzie wyklucza możliwość stwierdzenia, że doszło do narzucenia powódcie jakichkolwiek warunków. Pozwana wskazała również, iż nie można przyjąć, że ustalona i przyjęta przez strony cena była rażąco wygórowana oraz nieuczciwa, przy czym nieuzasadnione jest porównywanie cen hurtowych stosowanych pomiędzy stronami z cenami taryfowymi dla miasta O.. Zdaniem pozwanej, powódka nie ma racji, że stosowana przez strony cena jedynie nieznacznie odbiega od cen taryfowych pozwanej. Cena obowiązująca w O. różni się w zależności od zakwalifikowania konkretnego odbiorcy do jeden z czterech grup taryfowych, a skoro średnia cena dla odbiorców w O. wynosi 7,25 zł/1m³, to oczywistym jest, że cena uiszczana przez powódkę jest znacznie niższa. Pozwana wskazała również i to, że cena hurtowa stosowana w relacjach stron od wielu lat nie była podnoszona, co z kolei świadczy o uczciwym podejściu pozwanej do kontrahenta.

Wreszcie też strona pozwana zarzuciła również, że nie można przyjąć, aby ustalenia dotyczące cen usług były nieważne w świetle art. 58 § 2 k.c. z powodu ich rzekomej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Strona powodowa nawet nie wskazała bowiem z jaką zasadą współżycia społecznego upatruje sprzeczności, co zasadniczo w ogóle uniemożliwia odniesienie się do tego twierdzenia. Pozwana jednak zakwestionowała twierdzenia o braku ekwiwalentności świadczeń, czy o nieuczciwym skalkulowaniu ceny. Nadto, ze względu na treść art. 388 § 2 k.c.

polemika z twierdzeniami powódki odnośnie rzekomego wyzysku była zbędna, ponieważ uprawnienia przyznane stronie umowy zawartej w warunkach wyzysku wygasają z upływem dwóch lat od dnia zawarcia tejże umowy. Skoro zatem umowa została zawarta pomiędzy stronami w 2011 r., a aneks do niej w 2012 r. a równocześnie z zawarciem aneksu została sporządzona kalkulacja ceny, to termin przewidziany w art. 388 § 2 k.c. już dawno upłynął.

(odpowiedź na pozew k. 829-843)

W piśmie procesowym strony powodowej, stanowiącym replikę na odpowiedź na pozew powódka przede wszystkim wskazała, że samodzielne stwierdzenie przez sąd w postępowaniu cywilnym naruszenia zakazu nadużywania pozycji dominującej jako przesłanki nieważności czynności prawnej jest dopuszczalne, a prezentowane przez pozwaną sprzeczne z tym stanowiskiem poglądy mają charakter niszowy. Powódka, korzystając z przysługującego jej prawa do sądu szuka ochrony swoich praw i dochodzi roszczeń należnych jej z tytułu nieważności umowy nr (...) i aneksu nr 1 do niej. Zdaniem powódki, Sąd cywilny, orzekając o żądaniu pozwu, jest uprawniony do ustalenia nieważności umowy oraz spełnienia wszelkich jej przesłanek, w tym naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Powódka wskazała, iż wszelkie przesłanki stwierdzenia nadużycia pozycji dominującej przez pozwaną zostały opisane w pozwie a samo nadmierne wygórowanie ceny za świadczone usługi wynika jednoznacznie z opinii biegłego. Pozwana nigdy nie ujawniła powódce informacji stanowiących podstawę do wyliczenia ceny świadczonych na rzecz powódki usług, a jej kalkulacja nie jest transparentna. Podkreśliła, że nie mogła na każdym etapie współpracy łatwo zweryfikować zgodności wyliczeń z postanowieniami umownymi a pozwoliła jej na to dopiero sporządzona opinia. Pomimo bowiem wielokrotnych próśb o przedstawienie szczegółowej kalkulacji dotyczącej hurtowej ceny za odprowadzenie ścieków w O., pozwana nigdy takiej kalkulacji nie przedstawiła. Nadto powódka podniosła, że na skutek rażąco wygórowanej ceny, która została jej narzucona przez pozwaną, cena w taryfie na terenie obsługiwanej gminy w 2014 r. wynosiła 10,22 zł/1m⁽³⁾. W skład tej ceny wchodził koszt oczyszczania 1m⁽³⁾ ścieków (w rzeczywistości wysokości 7,75zł/1m⁽³⁾) a pozostała część, w kwocie 2,47zł/1m⁽³⁾ stanowiła koszt eksploatacji i utrzymania sieci ponoszony przez powódkę na terenie gminy (...). Oznacza to, że 75% ceny w taryfie dla odbiorców J. stanowił koszt oczyszczania ścieków. Wobec tego, umowa i aneks, jako czynności prawne będące przejawem nadużywania pozycji dominującej stron są zgodnie z art. 9 ust. 3 u.o.k.i k. w całości nieważne. Odnośnie drugiej podstawy nieważności umowy i aneksu, czyli art. 58 § 2 k.c., powódka wskazała, że uzasadnia ją naruszenie przez pozwaną reguł uczciwości i rzetelności kupieckiej, także jako komunalnej osoby prawnej. Nadto błąd powódki, w który wprowadziła ją pozwana polegał na przeświadczeniu, że cena jednostkowa wskazana w kalkulacji została określona w zgodzie z postanowieniami zawartymi w aneksie, tj. została wyliczona na podstawie kosztów, które pozwana ponosiła w związku z utrzymaniem i eksploatacją odpowiedniego odcinka sieci kanalizacyjnej. Z opinii jednak wynikało, że podana w kalkulacji cena nie odpowiadała warunkom przewidzianym w aneksie, ale znacznie przewyższała cenę ustaloną w oparciu o koszty. W konsekwencji powyższego, pozwana ponosi względem powódki odpowiedzialność kontraktową w świetle art. 471 k.c., przy czym powódka wskazała, że różnica między wskazanymi wyżej wartościami stanowiła także bezpodstawne wzbogacenie pozwanej, a właściwą podstawą dochodzenia jego zwrotu będzie także art. 405 k.c.

(pismo procesowe powódki, datowane na 16 listopada 2016 r. – replika na odpowiedź na pozew k. 903-911)

Z kolei, w piśmie procesowym z 8 lutego 2018 r. (data prezentaty k. 1105), powódka (...) sp. z o.o. zmodyfikowała powództwo i wskazała, że rozszerza powództwo w ten sposób, że w miejsce dotychczas żądanej kwoty 6 355 968,25 zł, dodatkowo wnosi o zasądzenie kwoty 10 142 672,7 zł wraz z ustawowymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od kwot:

- 6 355 968,25 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,

- 3 786 704,32 zł od dnia 8 lutego 2018 r. do dnia zapłaty.

Powódka wskazała, że jej roszczenie, które zostało zgłoszone w ramach dotychczasowego postępowania dotyczyło zobowiązań o charakterze okresowym, a w ramach pozwu dochodzone były roszczenia za okres do 31 grudnia 2015 r. Natomiast pozwana nadal stosuje za odbiór ścieków stawki, które są niezgodne z umową nr (...) z 22 lipca 2011 r.

a jednocześnie są stawkami odbiegającymi od słusznej ceny. W tych okolicznościach konieczne stało się rozszerzenie pozwu o należności pobierane w latach 2016-2017.

(pismo procesowe powódki z 8 lutego 2018 r. – rozszerzenie pozwu k. 1105-1113)

W odpowiedzi na rozszerzone powództwo, pozwana wniosła o jego oddalenie w całości, podtrzymując dotychczas zaprezentowane uzasadnienie. Dodatkowo podniosła także zarzut przedawnienia roszczeń związanych ze świadczeniem pieniężnym spełnionym przez powódkę przed dniem 25 stycznia 2013 r. z uwagi na to, że w dniu złożeniu pozwu, upłynął trzyletni termin przedawnienia, liczony od chwili spełnienia należnych – zdaniem powódki – świadczeń, związanych z prowadzeniem przez powodową spółkę działalności gospodarczej.

(odpowiedź na pozew k. 1249-1257)

Kolejnej modyfikacji powództwa powódka dokonała w piśmie procesowym z 26 lutego 2019 r. (data stempla pocztowego k. 1358v.) w ten sposób, że w miejsce dotychczas żądanej kwoty 10 142 672,57 zł, wniosła o zasądzenie od pozwanej na jej rzecz kwoty 12 051 218,61 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi w następujący sposób:

- 1) od kwoty 6 355 968,25 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,
- 2) od kwoty 3 786 704,32 zł od dnia 8 lutego 2018 r. do dnia zapłaty,
- 3) od kwoty 1 908 546,04 zł od dnia 26 lutego 2019 r. do dnia zapłaty.

Uzasadniając tę modyfikację powództwa, (...) sp. z o.o. wyjaśniła, że wynika ona z faktu pobierania przez pozwaną spółkę wygórowanych stawek za odbiór ścieków w roku 2018.

(pismo procesowe powódki z 26 lutego 2019 r. k. 1340-1345)

W odpowiedzi na kolejne rozszerzenie powództwa, pozwana spółka, argumentując jak dotychczas, wniosła o oddalenie powództwa także w tym zakresie.

(pismo procesowe pozwanej z 26 marca 2019 r. k. 1363)

W dalszym toku niniejszego postępowania, strony, pomimo podejmowanych niejednokrotnie rozmów ugodowych, pozostały przy uprzednio zaprezentowanych stanowiskach procesowych.

Na podstawie całokształtu materiału dowodowego, zgromadzonego w niniejszej sprawie, Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

O. i J. to miasta są położone na południowy wschód od W., z których przez długi czas jedynie O. dysponował własną oczyszczalnią ścieków, w związku z czym okoliczne miejscowości tj.: J., C. czy K. korzystały z infrastruktury ściekowej O.. W tym celu, 4 kwietnia 1995 r., miasto J. zawarło z miastem O. porozumienie komunalne w sprawie odprowadzenia ścieków sanitarnych z sieci kanalizacyjnej miasta J. do istniejącego systemu kanalizacji sanitarnej miasta O. i do stacji zlewnej w O. a następnie umowy były zawierane kolejno przez jednostki budżetowe tych miast a następnie ich spółki kapitałowe. Przed długi czas współpraca ta układała się pomyślnie aczkolwiek relacje te ewaluowały z uwagi na kierowane co jakiś czas pod adresem dysponenta oczyszczalni ścieków zarzutów ze strony ościennych gmin o zawiązanie stawek za ich odbiór i oczyszczanie (okoliczności niesporne).

Początki działalności powodowej spółki sięgają roku 2010, kiedy to na podstawie przepisów ustawy z 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej oraz uchwały nr (...) Rady Miasta J. z 11 marca 2020 r. w sprawie likwidacji zakładu budżetowego Zakład (...) w J., przekształcono zakład budżetowy Zakład (...) w J. w komunalną jednoosobową spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w celu działalności gospodarczej w zakresie zadań komunalnych użyteczności publicznej. Przedmiotem działalności, którą wykonuje (...) sp. z o.o. (dalej: (...) sp. z o.o.) jest m.in. pobór, uzdatnianie

i dostarczanie wody oraz odprowadzanie i oczyszczenia ścieków, wykonywanie robót związanych z budową rurociągów przesyłowych i sieci rozdzielczych i budynków z tym związanych. Jedynym współnikiem tej spółki pozostaje gmina (...) (dowód: informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z Rejestru Przedsiębiorców (...) sp. z o.o. k. 96-101).

Z kolei (...) sp. z o.o. z siedzibą w O. (dalej: (...) sp. z o.o.) powstało na podstawie przepisów ustawy z 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej oraz uchwały nr (...) Rady Miasta O. z 10 lipca 2007 r. w sprawie likwidacji zakładu budżetowego pod nazwą (...) Zakład (...) w celu przekształcenia w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością. Zlikwidowany zakład budżetowy został przekształcony w komunalną jednoosobową spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w celu prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie zadań komunalnych użyteczności publicznej. W ramach wykonywanej działalności gospodarczej (...) sp. z o.o. zajmuje się przede wszystkim poborem, uzdatnianiem i dostarczaniem wody, odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, wykonywaniem instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych oraz odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, a także wykonywaniem instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych oraz robotami związanymi z budową rurociągów przesyłowych i sieci rozdzielczych. Ponadto świadczy usługi wywozu nieczystości z terenów nieskanalizowanych należących do sąsiadujących gmin poprzez wozy asenizacyjne do punktu zlewnego na terenie oczyszczalni ścieków. (...) sp. z o.o. świadczy głównie swoje usługi na terenie O., gdzie jest właścicielem sieci kanalizacyjnej oraz K., w którym dzierżawi infrastrukturę sieci kanalizacyjnej oraz odbiera ścieki z gmin (...) i (...) (okoliczności niesporne a nadto dowody: informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z Rejestru Przedsiębiorców (...) sp. z o.o. k. 847-854).

Współpraca pomiędzy (...) sp. z o.o. a (...) sp. z o.o. była poprzedzona kooperacją pomiędzy miastami O. i (...). I tak w pierwszej kolejności, w dniu 4 kwietnia 1995 r. miasto (...) zawarło z miastem O. Porozumienie Komunalne w sprawie odprowadzenia ścieków sanitarnych z sieci kanalizacyjnej miasta J. do istniejącego systemu kanalizacji miasta O. oraz do stacji zlewnej w O.. Załącznikiem do porozumienia komunalnego był protokół uzgodnień, zawarty przez strony przy udziale (...) w O.. Dotyczył on rozliczenia kosztów budowy kolektora (...) i jego połączenia z kanalizacją miasta J.. Następnie, w dniu 7 września 1998 r., w oparciu o postanowienia Porozumienia Komunalnego, (...) w O. i Zakład (...) w J., zawarły umowę nr (...) o odbiór ścieków (dowody: zeznania świadka M. K. (1), zeznania reprezentanta powódki S. Z.).

W lipcu 2002 r. zarząd Miasta O., zgodnie z decyzją z 2 lipca 2002 r., polecił niezwłoczne zaprzestanie odbioru ścieków z terenu gminy (...), zgodnie z procedurą przewidzianą w ustawie o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków z 7 czerwca 2001 r. W odpowiedzi na tę informację, Burmistrz Miasta J. zasygnalizował, że decyzja narusza obowiązujące prawo a spór o zachowanie podstawowych zasad stosowania porozumienia komunalnego z 1995 r. nie powinien zostać przeniesiony na grunt dotyczący społeczności miasta J. (dowody: pisma z 3 i 4 lipca 2002 r. k. 123-124).

Z kolei, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w decyzji z 11 kwietnia 2007 r. nr (...), nie stwierdził stosowania przez (...) sp. z o.o. praktyki ograniczającej konkurencję, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku odprowadzania ścieków z terenu gminy C. ścieków do oczyszczania poprzez bezpośrednie narzucanie gminie C. nadmiernie wygórowanej ceny z tytułu odprowadzania ścieków, wskutek stosowania wobec dostawcy hurtowego, jakim była gmina C., stawek opłat w takiej samej wysokości jak dla gospodarstw indywidualnych (dowód: decyzja nr (...) z 11 kwietnia 2007 r. k. 855-867).

W 2009 r. poprzednik prawny (...) sp. o.o. tj. Zakład (...) w J. oraz (...) sp. z o.o. rozpoczęli negocjacje dotyczące projektu umowy na hurtowe odprowadzanie ścieków z terenu miasta (...) (dowody: pismo z 30 czerwca 2009 r. k. 912-914, pismo z 10 sierpnia 2009 r. k. 915-916).

Negocjacje te były kontynuowane w latach 2011-2012. Szczególnie w 2011 r. (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. prowadziły negocjacje dotyczące zawarcia umowy o świadczenie usług hurtowego odbioru oczyszczania ścieków komunalnych z kolektora kanalizacji sanitarnej odprowadzającego ścieki z terenu miasta (...) a także w zakresie naliczonych opłat za przekroczenie dopuszczalnych wartości wskaźników zanieczyszczenia w odprowadzanych ściekach w 2007 i 2010 r. W

piśmie z 7 lipca 2011 r. (...) sp. z o.o. wniosła o ustalenie jednej, hurtowej ceny na odprowadzane ścieki z terenu miasta J.. Podczas negocjacji poruszana była kwestia składników, na których opierać się miała skalkulowana dla (...) sp. z o.o. opłata za oczyszczanie ścieków. Od samego początku był to najbardziej kontrowersyjny element umowy a wątpliwości w tym zakresie (...) sp. z o.o. miała przed zawarciem umowy a także w trakcie jej realizacji (dowody: pismo z 6 maja 2011 r. k. 868, pismo z 7 lipca 2011 r. k. 869, pismo z 20 lipca 2012 r. k. 917, zeznania świadków M. B. (1), M. C., M. K. (1), zeznania reprezentanta powódki S. Z.).

Po zakończeniu powyższych negocjacji, w dniu 22 lipca 2011 r., (...) sp. z o.o., jako usługodawca, oraz (...) sp. z o.o., jako usługobiorca, zawarły umowę nr (...) o świadczenie usług hurtowego odbioru oczyszczania ścieków komunalnych z kolektora kanalizacji sanitarnej odprowadzającego ścieki z terenu Miasta J..

Zgodnie z § 1 ust. umowy określała ona:

- a) warunki i zasady hurtowego odbioru ścieków komunalnych z miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej Miasta J. pozostającej w posiadaniu usługobiorcy, do urządzeń miejskiej sieci kanalizacyjnej w O. w celu ich oczyszczania na urządzeniach pozostających z posiadaniu usługodawcy,
- b) warunki oczyszczania tych ścieków w oczyszczalni ścieków w O.,
- c) zasady rozliczania należności za świadczone usługi.

W § 1 ust. 2 umowy strony ustaliły, że:

- a) maksymalna ilość dostarczanych ścieków, możliwa do przyjęcia przez usługodawcę wynosiła nie więcej niż 3000 m³ na dobę a dalsze zwiększenie ilości dostarczonych ścieków miały być możliwe po zawarciu aneksu do umowy w drodze negocjacji obu stron,
- b) ścieki włączane miały być przez przepompownię usługobiorcy znajdującą się na terenie J. przy ul. (...), kanałem tłocznym nad rzeką Ś. i zrzucane do komory rozprężnej usługodawcy znajdującej się przy ul. (...) w O.,
- c) wlot do komory rozprężnej miał stanowić granicę odpowiedzialności technicznej i prawnej stron za wykonanie przedmiotu tej umowy.

Na podstawie § 2 ust. 1 umowy usługodawca zobowiązał się do zapewnienia zdolności będących w jego posiadaniu urządzeń kanalizacyjnych do odbierania ścieków w celu ich oczyszczania, w sposób ciągły i niezawodny. W szczególności do obowiązków usługodawcy należały:

- a) odbiór ścieków komunalnych w ilości określonej jak w §1 ust. 2 lit. a w stanie i o składzie nie przekraczającym dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń określonych jak w załączniku nr 1 do tej umowy,
- b) oczyszczanie dostarczanych ścieków w oczyszczalni ścieków w O. oraz utrzymanie w sprawności miejskiej sieci kanalizacyjnej, którą dostarczane były ścieki do oczyszczalni,
- c) odczytywanie, przy udziale usługobiorcy, wskazań urządzeń pomiarowych.

Zgodnie z § 7 ust. 1 umowy podstawą ustalenia ilości odprowadzanych ścieków były wskazania przepływomierzy zlokalizowanych na punktach pomiarowych, przepompowni przy ul. (...) w J. (punkt zdawczo-odbiorczy).

Zgodnie z § 7 ust. 2 umowy odczyty przepływomierzy dokonywane miały być komisyjnie przy udziale przedstawicieli usługodawcy i usługobiorcy według zasady: odczyt dokonywany miał być ostatniego dnia każdego miesiąca, a jeżeli ten dzień był dniem wolnym od pracy, odczyt miał nastąpić w poprzedzającym dniu roboczym. Brak udziału przedstawiciela usługobiorcy przy odczycie, nie mogło być podstawą kwestionowania wyników odczytu. Następnie na podstawie § 7 ust. 5 umowy w ciągu 7 dni od dokonania odczytu przepływomierzy usługodawca wystawi usługobiorcy fakturę ze świadczoną usługą odbioru ścieków, przy czym w świetle § 7 ust. 6 umowy, usługobiorca miał dokonywać

zapłaty faktury w terminie 14 dni od daty jej otrzymania. Na podstawie § 7 ust. 9 umowy strony ustaliły, że za hurtowe odprowadzanie 1 m³ ścieków w rozliczeniach stosowana miała być cena wyliczona w załączniku nr 2 stanowiącym część umowy.

Na podstawie § 8 ust. 1 umowa miała obowiązywać od dnia 1 sierpnia 2011 r. i została zawarta na czas nieokreślony, a zgodnie z § 8 ust. 2 mogła być wypowiedziana przez każdą ze stron zachowaniem jednorocznego okresu wypowiedzenia.

W § 8 ust. 3 umowy strony wskazały, że dopuszczają możliwość rozwiązania umowy bez okresu wypowiedzenia w przypadku rażącego naruszenia warunków umowy, utraty zdolności oczyszczania ścieków przez usługodawcę w wyniku zaistnienia katastrofy ekologicznej a w szczególności przekroczenia zdolności reedukacji zanieczyszczeń w oczyszczalni ścieków w O. w wyniku odprowadzania przez usługobiorcę ścieków nie odpowiadających parametrom określonym jak w załączniku nr 1 do umowy lub w wyniku wspólnej decyzji usługodawcy i usługobiorcy.

Zgodnie z § 8 ust. 5 umowy zmiany postanowień umowy wymagały formy pisemnej pod rygorem nieważności.

W załączniku nr 1 do umowy wskazano wartości dopuszczalnych zanieczyszczeń w ściekach odebranych przez usługodawcę od usługobiorcy mogące spowodować przekroczenie zdolności redukcji zanieczyszczeń przez oczyszczalnię ścieków. Natomiast w załączniku nr 2 do umowy wskazano, że na okres od 1 sierpnia 2011 r. do 31 lipca 2012 r. strony cena za 1 m⁽³⁾ oczyszczania ścieków wynosiła 5,28 zł i zawierała: koszty związanych z amortyzacją i eksploatacją sieci niezwiązanej z usługami świadczonymi na rzecz miasta J., kosztów związanych z inwestycjami, które (...) sp. z o.o. była zobowiązana wykonać dla poprawy funkcjonowania oczyszczalni ścieków w O. w okresie od 1 sierpnia 2011 r. do 31 lipca 2012 r. oraz kosztów obsługi pożyczki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w W. zaciągniętej na realizację zadań wodno-kanalizacyjnych (Fundusz Spójności) na terenie miasta O..

Procedura wyznaczania stawki rozliczeniowej dla hurtowej dostawy ścieków komunalnych do oczyszczalni ścieków w O., przy czym zgodnie z zasadami ogólnymi, stawka rozliczeniowa za odbiór 1m³ ścieków komunalnych w celu ich oczyszczenia miała być zmieniana raz w roku. W pkt 2 załącznika nr 2 została wskazana formuła wyznaczania (kalkulacji) stawki rozliczeniowej hurtowej dostawy ścieków komunalnych do oczyszczalni ścieków w O.. Wzór kalkulacji ceny w ramach tej umowy został przygotowany, na zlecenie (...) sp. z o.o., przez J. G. (dowody: umowa nr (...) z 22 lipca 2011 r. k. 107-113, załączniki nr 1 i 2 do umowy k. 114-117, zeznania świadków J. G. i G. O.).

Niedługo po zawarciu umowy, w sierpniu 2012 r., jej strony wymieniały pomiędzy sobą kolejne pisma dotyczące renegotjacji postanowień umowy nr (...) w zakresie zmiany metodyki kalkulacji ceny za hurtowy odbiór i oczyszczanie ścieków. W piśmie z 20 sierpnia 2012 r. (...) sp. z o.o. zwróciła się o przedstawienie jednostkowej ceny oczyszczania ścieków, uwzględniającej wszystkie elementy technologiczne obróbki i zaproponowała, aby cena za hurtowy odbiór ścieków była wyliczona na podstawie ceny oczyszczania na oczyszczalni i ceny przesyłu na trasie do oczyszczalni oraz uwzględniała dostarczaną ilość i jakość ścieków, charakteryzującą się niewielkim ładunkiem. Wraz z pismem z 28 sierpnia 2012 r. (...) sp. z o.o. przesała do (...) sp. z o.o. propozycję aneksu do umowy, który zakładał zmianę reguły naliczania ceny za 1m⁽³⁾ odbieranych ścieków oraz kalkulację ceny za hurtowe wprowadzenie ścieków przez miasto J. metodą alokacji prostej. W kolejnych pismach z 30 sierpnia 2012 r. i 4 września 2012 r. (...) sp. z o.o. zgłaszała uwagi do kalkulacji odnośnie udziału ilości ścieków pochodzących z J. w stosunku do ogólnej ilości ścieków dostarczonych do oczyszczalni, kosztu utylizacji osadu ścieków z J. oraz marży zysku. (...) sp. z o.o. nie wyraziła zgody na umieszczenie w kalkulacji wskaźników zaproponowanych przez (...) (dowody: pismo z 20 sierpnia 2012 r. wraz z załącznikami k. 871-876, pismo z 30 sierpnia 2012 r. k. 877, pismo z 31 sierpnia 2012 r. k. 878-879, pismo z 4 września 2012 r. k. 880, pismo z 5 września 2012 r. k. 881-883).

Następnie, w dniu 31 sierpnia 2012 r., do umowy nr (...) z 22 lipca 2011 r. strony zawarły aneks nr 1. Na podstawie § 1 ust. 1 aneksu nr 1 dotychczasowa treść § 7 ust. 9 umowy otrzymała następujące brzmienie: wysokość ceny za 1m⁽³⁾, ścieków wprowadzonych do urządzeń kanalizacyjnych usługodawcy miała być kalkulowana na podstawie kosztów, które usługodawca ponosi w związku z utrzymaniem i eksploatacją sieci kanalizacyjnej – na odcinku sieci

kanalizacyjnej w O. od wlotu do komory rozprężnej zlokalizowanej przy ul. (...) w O. do oczyszczalni ścieków – obliczone na podstawie procentowego udziału ścieków wprowadzanych z terenu gminy (...) w stosunku do całkowitej ilości ścieków płynących tymi urządzeniami oraz koszty oczyszczania ścieków wprowadzanych na oczyszczalnię na terenie gminy (...) wraz z marżą z zysku. Zgodnie z § 4 umowy, aneks obowiązywał od 1 listopada 2012 r. (dowód: aneks nr 1 z 31 sierpnia 2012 r. do umowy nr (...) z 22 lipca 2011 r. k. 118).

Na podstawie kalkulacji ceny za 1m⁽³⁾ hurtowego odbioru i oczyszczania ścieków z terenu miasta J. metodą alokacji prostej, zgodnie z umową nr (...) z 22 lipca 2011 r. i aneksem z dnia 31 sierpnia 2012 r. cena oczyszczania 1m³ ścieków wynosiła 5,87 zł za 1m⁽³⁾ i miała obowiązywać od dnia 1 listopada 2012 r. do dnia 31 października 2013 r. W dokumencie tym zostały wymienione także dane do kalkulacji kosztów przesyłu w ujęciu rocznym, przy czym kalkulacja została podpisana przez przedstawicieli usługodawcy i usługobiorcy. Projekt kalkulacji został przygotowany, na zlecenie (...) sp. z o.o., przez M. K. (2). Ostatecznie cena, która została przez niego wyliczona na podstawie kalkulacji nie została zastosowana przez strony do rozliczeń. Zastosowana została inna, niższa cena (dowody: kalkulacja ceny obowiązującej od 1 listopada 2012 r. do 31 października 2013 r. k. 120-121, zeznania świadków M. K. (2) i G. O.).

W marcu 2013 r. prezydent miasta O. wystosował do (...) sp. z o.o. pisma dotyczące zastrzeżeń odnośnie współpracy w zakresie oczyszczania ścieków z terenu miasta O.. Natomiast w kwietniu 2013 r. (...) sp. z o.o. naliczyła (...) sp. z o.o. karę za przekroczenie parametru fosforu ogólnego, jednak (...) sp. z o.o. w piśmie z 10 kwietnia 2013 r. wskazała, że nie uznaje wyników i naliczonej kary, ponieważ według sprawozdania z badań nr (...) z 4 kwietnia 2013 r. wskaźnik ten mieścił się w normie. (...) sp. z o.o. nie podzieliła stanowiska usługobiorcy (dowody: pismo z 8 marca 2013 r. k. 918-919 pisma z 10, 19, 23 i 29 kwietnia 2013 r. k. 884-889).

Kalkulacja ceny za 1 m³ hurtowego odbioru i oczyszczania ścieków z terenu gminy (...) została dokonana metodą alokacji prostej. Efektem tej kalkulacji było ustalenie jednostkowej ceny netto z 10% marżą zysku hurtowego odbioru, oczyszczania i odprowadzenia ścieków z gminy (...) na poziomie 5,87 zł za 1 m³ i finalnie cena rozliczeniowa została ustalona na poziomie 5,28 zł za 1 m³. Uwzględnienie poziomu marży (zyskowności) na poziomie 10% w kalkulacji realnej ceny jednostkowej netto (wynagrodzenia) należnego (...) sp. z o.o. za odprowadzenie ścieków z J. było ekwiwalentne do poziomu i zakresu świadczonych usług a także znajdowało odzwierciedlenie w wysokości marży obowiązującej na rynku (dowód: opinia biegłego k. 1616 i k. 1648).

W toku sporządzania przez (...) sp. z o.o. kalkulacji ceny za odbiór i oczyszczanie ścieków na rzecz (...) sp. z o.o. doszło do nieprawidłowości, skutkujących niezasadnym obciążeniem tej spółki dodatkowymi kosztami (dowód: opinia biegłego k. 1617).

Wartość kosztów pośrednich dotyczących utrzymania i eksploatacji wszystkich sieci kanalizacyjnych na terenie miasta O. została przyjęta do kalkulacji na poziomie 5 900 000 zł, przy czym wartość kosztów pośrednich dla całej działalności (...) sp. z o.o. sama określiła na 5 800 000 zł. Tym samym, błędnie została alokowana na gminę (...) część kosztów pośrednich związanych z działalnością wodociągową. Wartość tych kosztów została przez (...) sp. z o.o. zawyżona w kalkulacji o 100 000 zł. W konsekwencji, wartość kosztów pośrednich, która powinna być w wyliczeniach pomiędzy stronami alokowana na gminę (...) powinna wynosić 3 500 000 zł, a nie 5 900 000 zł. (dowód: opinia biegłego k. 1617).

Nadto, w przygotowanej przez (...) sp. z o.o. w kalkulacji ceny, przedstawionej (...) sp. z o.o. została zawyżona długość kanału J., ponieważ zamiast przyjętych 4 255 mb powinno być 4 138,3 mb. Podobnie, w kalkulacji została nieco zawyżona długość sieci kanalizacyjnej na terenie O., ponieważ przyjęto 171 400 mb a powinno być 171 353,8 mb. W wyniku powyższych rozbieżności, wskaźnik struktury działu długości wszystkich sieci kanalizacyjnych na terenie O. w stosunku do sieci kanalizacyjnej kanału J. uległ obniżeniu z przyjętego w kalkulacji przez pozwaną poziomu 2,48% do 2,42%. (dowód: opinia biegłego k. 1620).

Wreszcie też w kalkulacji zostały zawyżone o około 6 700 000 zł koszty utrzymania i eksploatacji oczyszczalni. W wyniku powyższych rozbieżności poziom oszacowanych kosztów utrzymania i eksploatacji oczyszczalni alokowanych na Gminę (...) uległ obniżeniu z przyjętego w kalkulacji przez (...) sp. z o.o. poziomu 2 000 000 zł do 1 000 000 zł. Nadto, doliczenie w kalkulacji dodatkowo kosztów utylizacji osadów ścieków z Gminy (...) było nieuzasadnione. Koszty te były kosztami eksploatacji i utrzymania oczyszczalni ścieków i zostały alokowane na gminę (...) (dowód: opinia biegłego k. 1623).

Najistotniejsza jednak nieprawidłowość w kalkulacji ceny polegała na tym, że gmina (...) (a tym samym (...) sp. z o.o.) w sposób nieuprawniony została obciążona wartością planowanych nakładów inwestycyjnych na uzupełnienie sprzętu i rozwój urządzeń kanalizacyjnych, związanych z wytworzeniem usługi odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. Nakłady inwestycyjne nie stanowią bowiem kosztów utrzymania majątku trwałego (kanał J. i oczyszczalnia). Po zakończeniu inwestycji kosztami utrzymania są koszty bowiem związane z amortyzacją i dopiero ten koszt w odpowiedniej proporcji (w zakresie kanału J. i oczyszczalni) powinien zostać alokowany na gminę (...). Innymi słowy, inwestycje nie stanowią kosztów do momentu kiedy wartość realizowania inwestycji zostanie przekazana do majątku (...) sp. z o.o. Inwestycja nie jest bowiem kosztem, który powinien ponosić usługobiorca (dowód: opinia biegłego k. 1627, wyjaśnienia biegłej do opinii protokół k. 2121, CD k. 2123).

W wyniku powyższego, jednostkowe koszty poniesione przez (...) sp. z o.o. na rzecz świadczonej przez (...) sp. z o.o. usługę hurtowego odbioru oczyszczania ścieków z Gminy (...) z przypisaniem części kosztów oczyszczania wód infiltracyjnych i przypadkowych wynosiły: w 2011 r. – 2,84 zł/1m³, w 2012 r. – 2,88 zł/1m³, w 2013 r. – 3,14 zł/1m³, w 2014 r. – 3,06 zł/1m³, w 2015 r. – 3,63 zł/1m³, w 2016 r. – 3,37 zł/1m³, w 2017 r. – 3,63 zł/1m³, w 2018 r. – 3,80 zł/1m³ i w 2019 r. – 4,05 zł/1m³ (dowód: opinia biegłego k. 1648).

W okresie 2011-2018 r., łączna różnica pomiędzy kwotami wynikającymi z faktur wystawionych przez (...) sp. z o.o., obciążających (...) sp. z o.o. z tytułu: abonamentu, opłat za przekroczenie ładunków zanieczyszczeń, ścieków opłat z tytułu wykonania analizy ścieków obciążających (...) i opłat z tytułu badania ścieków obciążających (...) wynosiła 10 752 574,80 zł, gdyż (...) wystawiła na rzecz (...) sp. z o.o. faktury VAT na łączną kwotę 29 606 853,37 zł.

Różnica, wynikająca z należności, określonych w fakturach VAT, wystawionych przez (...) sp. z o.o. na rzecz (...) sp. z o.o. a rzeczywistymi kosztami w ujęciu rocznym była następująca:

- 1) w 2011 r. – 421 243,26 zł,
- 2) w 2012 r. – 1 048 227,46 zł,
- 3) w 2013 r. – 1 343 762,83 zł,
- 4) w 2014 r. – 1 903 034,62 zł,
- 5) w 2015 r. – 1 308 988,26 zł,
- 6) w 2016 r. – 1 659 534 zł,
- 7) w 2017 r. – 1 744 431,16 zł,
- 8) w 2018 r. – 1 323 353,21 zł

(dowody: uzupełniająca opinia biegłego k. 1749-1755, faktury VAT k. 659-719, k. 1207-1230 i k. 1346-1356, zestawienie faktur VAT i faktury VAT k. 1783-1952).

W roku 2015 (...) sp. z o.o. zwróciła się do specjalistki z zakresu ekonomiki przedsiębiorstw (...) w celu pozyskania opinii dotyczącej prawidłowości kalkulowania ceny, będącej podstawą naliczania kosztów odbioru i oczyszczania ścieków przez (...) sp. z o.o. W dniu 3 sierpnia 2015 r. (...) sp. z o.o. uzyskała analizę sporządzoną przez A. P., która

miała na celu ustalenie szacunkowej wartości hurtowej ceny za odbiór i oczyszczanie ścieków z gminy (...) przez (...) sp. z o.o. i została wykonana na podstawie sprawozdań finansowych (...) sp. z o.o. za lata 2007-2014 oraz wniosków taryfowych (...) sp. z o.o. za lata 2008-2014. W analizie wskazano, że (...) sp. z o.o. zawyża cenę dla dostawcy hurtowego (...) sp. z o.o. Wyliczone w opinii ceny usług odprowadzania i oczyszczania ścieków od (...) sp. z o.o. były cenami maksymalnymi dla dostawcy hurtowego i korzystnymi dla (...), ponieważ zawierały:

- koszty amortyzacji dotyczącej środków trwałych wniesionych aportem na etapie przekształcenia zakładu budżetowego w spółkę prawa handlowego – około 1 800 000 zł,
- koszty amortyzacji dotyczące kanalizacji deszczowej, dla której od 2006 r. (...) powinien ustalić odrębne ceny i stawki opłat, zgodnie z § 5 pkt 4 rozporządzenia taryfowego,
- wzrost kosztów wynagrodzenia w 2013 r. o 23,76%, tj. o 1 814 023 zł w stosunku do roku 2012 i 2014 r. o 17,45% tj. o 1 648 490 zł w stosunku do 2013 r..
- uśredniony dla wszystkich odbiorców usług koszt oczyszczania ścieków, pomimo, że koszt oczyszczania ścieków komunalnych pochodzących od dostawcy hurtowego był niższy od kosztów oczyszczenia ścieków dowożonych wozami asenizacyjnymi i ścieków przemysłowych z terenu miasta K..

W analizie wskazano również, iż ceny dla dostawcy hurtowego stosowane przez (...) sp. z o.o. były zawyżone:

- w 2008 r. o około 0,54 zł/m³ - (...) stosował cenę 3,37 zł/1m³ a powinno być 2,83 zł/1m³,
- w 2009 r. o około 0,78 zł/m³ - (...) stosował cenę 4,15 zł/1m³ a powinno być 3,37 zł/1m³,
- w 2010 r. o około 0,65 zł/m³ - (...) stosował cenę 4,36 zł/1m³ a powinno być 3,71 zł/1m³,
- w 2011 r. o około 2,10 zł/m³ - (...) stosował cenę 5,28 zł/1m³ a powinno być 3,18 zł/1m³,
- w 2012 r. o około 2,25 zł/m³ - (...) stosował cenę 5,87 zł/1m³ a powinno być 3,62 zł/1m³,
- w 2013 r. o około 2,23 zł/m³ - (...) stosował cenę 5,87 zł/1m³ a powinno być 3,64 zł/1m³,
- w 2014 r. o około 2,44 zł/m³ - (...) stosował cenę 5,87 zł/1m³ a powinno być 3,34 zł/m³.

Ponadto w analizie tej wskazano, że niedopuszczalne jest stosowanie przez (...) sp. z o.o. dla dostawcy hurtowego cen, które były równe lub zbliżone wartością cenom stosowanym w taryfie (...) sp. z o.o., które odbiegały od cen z kalkulacji o kilka złotych, czyli były zawyżone (dowody: analiza z 3 sierpnia 2015 r. k. 31-93, sprawozdania finansowe (...) k. 130-404 i k. 1115-1190, taryfy dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzenia ścieków stosowane przez (...) k. 405-657, k. 929-950, k. 1191-1205, k. 1427-1451, uchwały Rady Miasta (...) z lat 2010-2017 w sprawie zatwierdzenia cen i stawek opłat za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzenia ścieków k. 1408-1426, zeznania świadka A. P.).

W toku współpracy pomiędzy stronami, w latach 2013-2015, (...) sp. z o.o. zwracała się do (...) sp. z o.o. o przedstawienie kalkulacji dotyczącej ceny hurtowej za odprowadzanie ścieków do oczyszczalni ścieków w O.. Przykładała, we wrześniu i październiku 2015 r., (...) sp. z o.o., w związku z przystąpieniem do opracowania taryf na rok 2016 r., zwróciła się do (...) sp. z o.o. z prośbą o przedstawienie kalkulacji dotyczącej ceny hurtowej za odprowadzanie ścieków do oczyszczalni ścieków w O. w okresie w 2016 r. (...) sp. z o.o. poinformowała jednak (...) sp. z o.o. o tym, że cena odbioru ścieków komunalnych objętych umową nr (...) nie ulegnie zmianie do dnia 31 października 2016 r. W piśmie z 1 października 2015 r. (...) sp. z o.o. wskazała (...) sp. z o.o., że udzieliła niepełnej odpowiedzi i ponownie zwróciła się z prośbą o przedstawienie kalkulacji na rok 2016 a jednocześnie wniosła o obniżenie marży z zysku do 5% biorąc pod uwagę znacznie zwiększoną ilość ścieków odprowadzanych do oczyszczalni (dowody: pismo 1 października 2013 r. k. 920, pismo z 1 października 2014 r. k. 921 i k. 1292, pisma z 18 i 29 września 2015 r. k. 761-762 i k. 922-923,

pisma z 1 i 16 października 2015 r. k. 763-764 i k. 924-925, zeznania świadków M. B. (1), M. C., G. O., M. K. (1), zeznania reprezentanta powódki S. Z.).

W dniu 21 grudnia 2015 r. (...) sp. z o.o. wystosowała do (...) sp. z o.o. oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli, zawartego w dokumencie „Kalkulacja ceny za 1m⁽³⁾ hurtowego odbioru i oczyszczania ścieków terenu miasta (...) metoda alokacji prostej zgodnie z umową nr (...) z 22 lipca 2011 r.” i aneksem z dnia 31 sierpnia 2012 r. do tejże umowy, jako złożonego pod wpływem błędu wywołanego podstępnie. (...) sp. z o.o. wskazała, że błąd wywołała (...) sp. z o.o. poprzez przedstawienie projektu kalkulacji, zapewniając jednocześnie o jej zgodności z postanowieniami aneksu nr 1 i został wprowadzony podstępnie. Nadto, wskazała, że błąd wywołała (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o., bez specjalistycznych analiz nie mogła ustalić, iż zawarta w kalkulacji kwota nie odpowiadała postanowieniom aneksu nr 1. W ocenie (...) sp. z o.o., błąd był istotny, ponieważ (...) sp. z o.o. nigdy nie zgodziłaby się na tak rażąco wygórowaną cenę za 1m⁽³⁾ odprowadzanych ścieków oraz dotyczył treści czynności prawnej, ponieważ treścią kalkulacji było ustalenie ceny 1m⁽³⁾ odprowadzanych do sieci (...) sp. z o.o. ścieków przez spółkę zgodnie z postanowieniami umowy. Oświadczenie zostało doręczone (...) sp. z o.o. w dniu 28 grudnia 2015 r. (dowód: oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli z 21 grudnia 2015 r. wraz z potwierdzeniami nadania i odbioru k. 126-128).

W 2016 r. (...) sp. z o.o. również zwróciła się do (...) sp. z o.o. z prośbą o przedstawienie kalkulacji dotyczącej ceny hurtowej za odprowadzanie ścieków do oczyszczalni ścieków w O. za pierwszą połowę 2016 r., lecz bezskutecznie (dowód: pismo z 22 kwietnia 2016 r. k. 926, pismo z 6 maja 2016 r. k. 927 i k. 1291, pismo z 30 maja 2016 r. k. 928).

W 2019 r. (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. nadal realizowały umowę nr (...) a w dniu 7 lutego 2019 r. zawarły aneks nr 2 do umowy nr (...). Na podstawie § 1 aneksu do § 7 umowy dodano ust. 9a, zgodnie z którym w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 30 listopada 2019 r. wynegocjowana przez strony cena za 1m³ ścieków wynosiła 3,93 zł netto a szczegółową kalkulację cenową opracowaną zgodnie z umową i zaakceptowaną przez strony, stanowił załącznik nr 1 do tego aneksu, będący jego integralną częścią.

Zgodnie z § 2 aneksu nr 2 strony uzgodniły, że w okresie obowiązywania tego aneksu usługodawca nie będzie naliczał usługobiorcy opłat dodatkowych za przekroczenie norm jakości odprowadzanych ścieków, o których mowa w § 6 ust. 11 i w § 6 ust. 12 umowy (dowody: faktura VAT k. 1357, k. 1390-1395, pismo z 24 stycznia 2019 r. k. 1389-1390, pismo z 29 lipca 2019 r. k. 1463, aneks nr 2 z 7 lutego 2019 r. do umowy nr (...) z 22 lipca 2011 r. k. 1471-1472, aneks nr 2 wraz z kalkulacją k. 1471-1472).

(...) sp. z o.o. jest właścicielem sieci kanalizacyjnej na terenie miasta O., która obejmuje 84% obszaru O., co stanowi ponad 175 km kanalizacji sanitarnej i około 51,1 km przyłączy kanalizacyjnych. (...) sp. z o.o. posiada łącznie 18 przepompowni ścieków oraz jedną przepompownię będącą w eksploatacji. Ścieki z K., J. oraz C. dostarczane są przewodami tłoczono-grawitacyjnymi włączonymi do systemu eksploatacyjnego przez (...) sp. z o.o. do oczyszczalni. W 2019 r. (...) sp. z o.o. łącznie eksploatował 208 184 mb sieci kanalizacyjnej na terenie miasta O. i K.. Sieć kanalizacyjna w O. stanowiła 84%, pozostałe 16% sieci kanalizacyjnej znajdowało się na terenie K.. Ścieki z Gminy (...) transportowane są fragmentami sieci kanalizacyjnej od granicy gmin (...) – (...) do oczyszczalni ścieków. W 2019 r. odcinek ten miał długość 4 138,3 mb, co stanowiło 1,99% długości całej sieci kanalizacyjnej (...) sp. z o.o. (dowód: pisemna opinia biegłego k. 1600-1601).

Z uwagi na charakter prowadzonej przez (...) sp. z o.o. działalności świadczenia sieciowych usług w obszarze wodociągowo-kanalizacyjnym i fakt, że okoliczne miejscowości przez długi czas nie miały własnych oczyszczalni ścieków, (...) sp. z o.o. jest naturalnym monopolistą, czyli ma pozycję dominującą na właściwym dla świadczonych przez siebie usług na rynku lokalnym. W latach 2011-2019 (...) sp. z o.o. realizowała obowiązek odprowadzania ścieków zarówno na rzecz (...), jak i innych miejscowości siecią kanalizacyjną własną i dzierżawioną. Na przestrzeni tych lat sieć kanalizacyjna powiększyła się ze 197 597,8 mb w 2011 roku do 207 184,1 mb w 2019 r. Od 2011 r. do 2019 r. ścieki z gminy (...) odprowadzane do instalacji (...) sp. z o.o. wahały się rocznie od 7,4% do blisko 20% w strukturze

ilości wszystkich (łącznie ze ściekami dowożonymi taborem asenizacyjnymi) ścieków, odbieranych przez spółkę i w związku z odbieraniem których spółka wystawiała faktury swoim kontrahentom. Ponadto w latach 2011-2019 całkowity wolumen ścieków oczyszczalnych wahał się od 4 900 m³ do 6 000 m³, a udział wód infiltracyjnych oraz przypadkowych w strukturze wszystkich ścieków wahał się od 14,4% do 34,4% (dowód: pisemna opinia biegłego k. 1604).

W ramach powyższej kooperacji, w procesie oczyszczania i płukania urządzeń na oczyszczalni ścieków, zagęszczenia oraz odwodnienia osadów, (...) sp. z o.o. generowała tzw. ścieki technologiczne, których ilość wahała się od 5,9% do 11,5% w latach 2011-2019 w strukturze ścieków oczyszczanych, zaś łączna wartość tych ścieków wynosiła od 7% do 10,4 % w strukturze wszystkich ścieków wpływających do oczyszczalni. W tym samym okresie, z tytułu działalności w zakresie odbioru, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków uzyskiwała średnioroczne przychody netto (...) sp. z o.o. ze sprzedaży ścieków wahały się od 21 000 000 zł do 31 000 000 zł, co oznacza, że w tym okresie gmina (...) generowała dla (...) sp. o.o. średnioroczne przychody netto na poziomie od 6% do 16% (dowód: opinia biegłego k. 1605-1606).

W latach 2011-2019 średnia cena netto za hurtowy odbiór ścieków dla mieszkańców Gminy (...) wahała się od 4,66 zł za 1 m⁽³⁾ do 5,97 zł za 1 m⁽³⁾ i była nieznacznie niższa od średniej taryfowej ceny netto za zbiorowe odprowadzenie ścieków w (...) sp. z o.o. oraz niższa od średniej ceny netto za hurtowy odbiór ścieków z gminy (...) (dowód: opinia biegłego k. 1612).

W okresie od 2011 r. do 2019 r. przychody netto (...) sp. z o.o. ze sprzedaży oraz koszty operacyjne utrzymywały dynamikę wzrostu. Najwyższe wzrosty przychodów ze sprzedaży odnotowane zostały w latach 2012-2014 oraz w 2018 r., natomiast w 2011 r. (...) sp. z o.o. odnotowała stratę finansową netto w wysokości – 820 200 zł. W 2011 r. istotny wpływ na wzrost kosztów z działalności operacyjnej oraz kosztów finansowych miało przejście inwestycji w toku na majątek trwały, co spowodowało wzrost kosztów amortyzacji od nowych aktywów i podatku od nieruchomości, od budynków i budowli. Wzrost kosztów finansowych był skutkiem wzrostu kosztów obsługi zadłużenia związanego z finansowaniem inwestycji sieciowych. Natomiast w latach 2012-2019 marża ze sprzedaży, operacyjna i netto były dodatnie. W 2011 r. tylko marża operacyjna była dodatnia, z uwagi na przewyższający stratę na sprzedaży wynik pozostałej działalności operacyjnej. Działalność biznesowa (...) sp. z o.o. w 2011 r. była nierentowna z uwagi na ujemne wyniki finansowe, natomiast w pozostałych latach badane wskaźniki rentowności osiągały wartości dodatnie (dowód: opinia biegłego k. 1613).

Od roku 2019 gmina (...) nie odprowadza już ścieków do sieci (...) sp. z o.o., ponieważ korzysta z własnej oczyszczalni ścieków, którą budowała przez ostatnich kilka lat, chcąc uniknąć wysokich kosztów oczyszczania ścieków, jakie ponosili jej mieszkańcy korzystając z (...) infrastruktury (okoliczności niesporne).

Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny dowodów.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie wyżej wskazanych dokumentów złożonych do akt niniejszej sprawy. Autentyczność przedstawionych do akt sprawy dokumentów nie była kwestionowana a jednocześnie żadna ze stron procesu nie żądała złożenia ich oryginałów. Aczkolwiek dokumenty te w większości stanowiły dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c., to stosownie do treści art. 233 k.p.c. Sąd, dokonując ich oceny w ramach swobodnej oceny dowodów uznał je za wiarygodne i przydatne dla ustalenia stanu faktycznego, ponieważ korespondowały z zeznaniami przesłuchanych w sprawie świadków i reprezentantów stron, dlatego też Sąd przyznał im materialną i formalną wartość dowodową.

Ponadto Sąd dopuścił i przeprowadził dowody z zeznań świadków: M. B. (1) (protokół k. 985-987, CD k. 997), M. C. (protokół k. 987-989, CD k. 997), A. N. (protokół k. 990-992, CD k. 997), G. O. (protokół k. 992-996, CD k. 997), M. B. (2) (protokół k. 1083-1085, CD k. 1087), J. G. (protokół k. 1085, CD k. 1087), M. K. (2) (protokół k. 1102, CD k. 1104), A. P. (protokół k. 1473 v. – 1476, CD k. 1478), M. K. (1) (protokół k. 1475-1476, CD k. 1478), A. R. (protokół k. 1476-1476 v., CD k. 1478) i J. D. (protokół k. 1476 v., CD k. 1478).

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zeznań świadka M. B. (1), należy wskazać, że potwierdził on, iż (...) stoi na stanowisku, że (...) wykorzystując swoją pozycję monopolisty zawyża cenę za oczyszczanie ścieków odbieranych z miasta J., przez co jego mieszkańcy muszą płacić nadmierną, nieuzasadnioną cenę. Przydatne dla ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie były te zeznania świadka, w których potwierdził, iż miasto J. nie miało możliwość zwrócić się do innego podmiotu o realizację usługi oczyszczania ścieków, przy czym od 2012 r. miasto J. czyniło starania o wybudowanie się własnej oczyszczalni ścieków, aby uniezależnić się od usługodawcy. Istotne dla ustalenia stanu faktycznego były także te zeznania świadka, w których wskazał, że kalkulacja ceny nie było zasadniczo nieprawidłowa, ale nie było możliwości zweryfikowania rzetelności danych stosowanych do tego wzoru. Świadek wyjaśnił, że powódka nie mogła sprawdzić wartości liczbowych podstawionych do wzoru wynikającego z kalkulacji a pewność miała jedynie w zakresie dwóch wartości: długości kanału odprowadzającego ścieki do O. oraz ilości odprowadzanych ścieków. Pozostałe wartości, np. dotycząca ilości wszystkich ścieków obsługiwanych przez (...) nie zostały powódce przedstawione, przy czym nie była ona w stanie zweryfikować także kosztów pracy oczyszczalni. Z zeznań wynikało również, iż (...) nie udzieliła powódce informacji jaki był jej udział w ilości ścieków, w stosunku do ogólnej ilości ścieków dostarczanych do oczyszczalni, pomimo tego, że strona powodowa wielokrotnie zwracała się o takie informacji. Z kolei należy wskazać, iż przydatne dla ustalenia stanu faktycznego były te zeznania, w których świadek przyznał, że strona powodowa powzięła informację o nieprawidłowościach w zakresie ceny, po odmowie przez Radę Miasta O. podjęcia uchwały dotyczącej zatwierdzenia taryf za ścieki, na skutek niezgodnych z prawem działań rachunkowo-księgowych przy wyliczeniu kosztów funkcjonowania spółki. Świadek potwierdził, że z treści uchwał wynikało, iż stosowane było subsydiowanie skrośne, polegające na tym, że przychody z działalności kanalizacyjnej były wydatkowane na działalność wodociągową, przy czym w ocenie (...) właśnie z tego względu cena, którą musiała uiszczać na rzecz pozwanej była zawyżona.

Przechodząc do analizy zeznań świadka M. C., która w Urzędzie Miasta J. była kierownikiem referatu (...), wskazać należy, że przydatne dla ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie były te zeznania świadka, w których potwierdziła, że podczas spotkania w 2011 r., kiedy strony negocjowały postanowienia umowy o świadczenie usług hurtowego odbioru oczyszczania ścieków komunalnych, poruszana była kwestia składników, na których powinna opierać się skalkulowana dla (...) opłata za oczyszczanie ścieków. Świadek jednoznacznie wskazała, że był to najbardziej kontrowersyjny element umowy, a wątpliwości w zakresie sposobu wyliczenia umowy były w zasadzie od początku i przez cały czas współpracy stron. W toku składanych zeznań świadek wskazała, że w cenie, jaką powódka miała uiszczać za usługę oczyszczania ścieków miały zostać uwzględnione np. koszty pracy osób, które czytywały liczniki z mieszkań indywidualnych odbiorców, przy czym miasto J. zatrudniało takie osoby na terenie miasta, czy koszty działu sprzedaży, na co powódka nie mogła wyrazić zgody. Następnie należy wskazać, iż istotne były także te zeznania świadka, w których wskazała, że kiedy (...) analizowała składniki składające się na cenę, a także to, czy była ona rynkowa (uczciwa), to dostęp do dokumentacji źródłowej był utrudniony. (...) nie chciała udostępnić całokształtu danych, o które zwracała się powódki, a które pozwalałyby zweryfikować składniki ceny pod względem ich rzetelności, a dane dostępne, w postaci sprawozdań finansowych, bilansów były na tyle ogólne, że trudno było ustalić na ich podstawie szczegóły, które mogłyby stanowić podstawę precyzyjnych obliczeń. Ponadto w toku składanych zeznań świadek M. C. potwierdziła, że ze względu na sąsiedztwo Miasto J., które nie miało własnej oczyszczalni ścieków, nie miało innej możliwości, jak tylko korzystać z infrastruktury pozwanej, przy czym od 2012 r. Miasto J. rozpoczęło budowę własnej oczyszczalni ścieków. Inwestycja ta miała charakter złożony i była realizowana w ramach dużego projektu integracji gospodarki wodnościekowej. Szacowany koszt inwestycji to 30 000 000 zł.

Podsumowując zeznania świadków M. B. (1) i M. C. należy wskazać, że były one logiczne i spójne z pozostałym w sprawie materiałem dowodowym, w szczególności w postaci dokumentów, a także wzajemnie ze sobą korespondowały. Wskazać należy, iż zeznania tych świadków zostały przez nich złożone w sposób spontaniczny a także jednoznaczny. Z zeznań świadków wynikało, że nie było możliwości odprowadzania ścieków z terenu miasta J. do innej oczyszczalni niż tej, wchodzącej w skład przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o., jak również to, iż powódce nie zostały udostępnione informacje pozwalające na weryfikację przedstawianej przez (...) ceny za 1 m³ ścieków odprowadzanych do sieci (...) z punktu

widzenia zgodności tej ceny z umową nr (...) z 22 lipca 2011 r. wraz z aneksem nr 1. Wobec tego Sąd ocenił zeznania tych świadków jako w całości wiarygodne i na ich podstawie dokonał ustaleń faktycznym w przedmiotowej sprawie.

Analizując w dalszej kolejności zeznania świadka G. O., która była prokurentem spółki (...) należy wskazać, iż jej zeznania częściowo stanowiły podstawę ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie. Mianowicie, świadek potwierdziła, że przed zawarciem umowy z 2011 r. i późniejszego do niej aneksu przedstawiciele stron prowadzili negocjacje dotyczące postanowień umowy, a zwłaszcza ceny. Świadek wskazała również, iż pierwotnie wzór wyliczenia ceny został wskazany przez podmiot zewnętrzny, firmę (...). W toku składanych zeznań świadek przyznała, że ostatecznie przy ustalaniu ceny (...) nie uwzględniła kosztów wszystkich inwestycji, które były planowane a także które były realizowane na terenie oczyszczalni ścieków. W toku składania zeznań świadek wymieniła również jakie parametry składały się na ostateczną cenę za oczyszczanie ścieków na podstawie łączącej strony umowy. W tej części zeznania świadka G. O. Sąd ocenił jako wiarygodne, zatem mogły stanowić podstawę ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie. Jednakże zeznania świadka odnośnie udostępnienia stronie powodowej dokumentacji źródłowej dotyczącej parametrów cenotwórczych, a także w kwestii tego czy powódka miała jakiegokolwiek zastrzeżenia co do tych parametrów, czy wreszcie odnośnie złożenia przez powódkę oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli zawartego w kalkulacji nie mogły stanowić podstawy ustalenia stanu faktycznego. W pierwszej kolejności świadek wskazała, że dokumentacja zawsze była udostępniana przedstawicielom (...) oraz innym kontrahentom pozwanej, jednak następnie świadek wskazywała, że dokumenty te mogły zostać okazane wyłącznie w siedzibie (...), aby włączyć potencjalną możliwość ich „zmanipulowania”. Świadek wskazała również, iż o jakichkolwiek zastrzeżeniach powódki co do postanowień umowy i aneksu dowiedziała się dopiero po doręczeniu pozwanej odpisu pozwu, jednak wcześniej świadek przecież zeznała, że strony prowadziły negocjacje w tym zakresie, zatem nie można przyjąć, aby (...) nie zgłaszała żadnych uwag do tych postanowień. Ostatecznie świadek zeznała, że do pozwanej na przełomie lat 2015/2016 wpłynęło oświadczenie powódki o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli zawartego w kalkulacji. W ocenie Sądu, zeznania świadka w powyższym zakresie były niejednoznaczne i wymijające a nadto służyły przeforsowaniu korzystanego dla pozwanej spółki stanowiska procesowego, której świadek była prokurentem.

Odnosząc się do zeznań świadka J. G., który współpracował z (...) przy ustaleniu zasad wyliczenia ceny za usługę odbioru ścieków, należy wskazać, iż świadek w swoich zeznaniach w sposób szczegółowy wyjaśnił jak co do zasady wygląda proces ustalenia ceny za realizację usługi odbioru i oczyszczania ścieków. Świadek potwierdził, że jest to procedura wieloetapowa i skomplikowana, a cena musi uwzględniać liczne czynniki i parametry, przy czym w przedmiotowej sprawie ostatecznie świadek przygotował kilka wariantów wyliczenia ceny. Świadek co prawda wskazał, że czynnikiem cenotwórczym, który podlegał negocjacji była partycypacja (...) w kosztach zadań inwestycyjnych przez (...), jednak jak sam świadek przyznał na tym etapie już nie brał udziału w wypracowaniu wzoru określającego cenę, ani też w negocjacjach pomiędzy stronami poprzedzających zawarcie umowy oraz aneksu do niej. W ocenie Sądu obszernie i szczegółowe zeznania świadka miały charakter głównie teoretyczny i nie odnosiły się wprost do relacji pomiędzy stronami. Podobnie Sąd ocenił zeznania świadka M. K. (2), który opracował projekt kalkulacji ceny hurtowej z zaproponowaniem określonego w niej modelu. Świadek ten również złożył obszernie, teoretyczne wyjaśnienia odnośnie tego na podstawie jakich danych sporządza się tego typu kalkulacje cen i jakie parametry winny być w nich uwzględnione. M. K. (2) jednak potwierdził, że przygotował projekt kalkulacji, ale ostatecznie cena, która została przez niego wyliczona na podstawie projektu kalkulacji nie została zastosowana przez strony do rozliczeń, ponieważ została zastosowana inna, niższa cena. Świadek, jak sam wskazał, nie posiadał jednak wiedzy odnośnie tego, czy (...) miała wpływ na ostateczne ukształtowanie wzoru w kalkulacji, ponieważ nie uczestniczył w negocjacjach pomiędzy stronami dotyczącymi tej kwestii. Nie odmawiając wiarygodności zeznaniom świadków J. G. i M. K. (2) w ocenie Sądu z powyższych względów ich zeznania nie mogły stanowić podstawy do ustalenia tego czy kalkulacja ceny sporządzona przez pozwaną była ekwiwalentna i uczciwa.

Następnie odnosząc się do zeznań świadka A. P., która od listopada 2018 r. do maja 2019 r. pełniła funkcje prezesa zarządu (...) a ponadto zajmowała się kalkulowaniem cen i stawek w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków, należy wskazać, iż świadek potwierdziła, że negocjowała zawarcie aneksu nr 2 do umowy, co było poprzedzone tym, iż (...) wystąpiła do (...) z wnioskami o ponowne przeliczenie ceny. Cena wskazana w

aneksie nr 2 została ustalona na podstawie kosztów kolektora i kosztów oczyszczania ścieków a do tego doliczono 10% marży zysku dla (...). Świadek potwierdziła również, iż w 2015 r. sporządziła opinię dotyczącą ceny. Wskazać należy, że istotne dla ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie były te zeznania, w których potwierdziła, iż nakłady inwestycyjne nie powinny zostać ujęte w kalkulacji, jako koszty utrzymania ścieków, ponieważ stanowiły wartość środka stałego (...). Zdaniem Sądu zeznania A. P. były logiczne i spójne z pozostałym w sprawie materiałem dowodowym w postaci dokumentów, ale również z wnioskami wynikającymi z opinii biegłej. Co więcej, zeznania te zostały złożone spontanicznie, w sposób jasny a nadto pochodziły od osoby posiadającej wiedzę specjalistyczną odnośnie sposobów kalkulowania ceny za odprowadzenia ścieków. Ze wszystkich powyższych względów Sąd ocenił zeznania tego świadka jako wiarygodne w całości.

Z kolei należy wskazać, że podstawę ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie stanowiły częściowo zeznania świadka M. K. (1), który w latach 2011-2015 był prezesem (...) sp. z o.o. Mianowicie, świadek potwierdził, że negocjacje na temat ceny hurtowej rozpoczęły się w styczniu 2011 r., przy czym w lipcu 2011 r. został pomiędzy stronami podpisana umowa, która przewidywała cenę hurtową odbioru ścieków przez (...) sp. z o.o. na poziomie 5,20 zł. Następnie w 2012 r. na prośbę Burmistrza J. zmieniono sposób kalkulacji ceny hurtowej odbioru ścieków, przy czym świadek wskazał, że cena wynikająca z kalkulacji sporządzonej przez M. K. (2) była wyższa, niż ta która ostatecznie zostało uzgodniona pomiędzy stronami. Powyższe zeznania świadka były logiczne i spójne, zatem Sąd ocenił ja jako wiarygodne i na ich podstawie dokonał ustaleń stanu faktycznego w niniejszej sprawie. W pozostałym zakresie Sąd pominął zeznania świadka przy ustalaniu stanu faktycznego, ponieważ dotyczyły roli A. P. w spółce (...), co jednak nie było istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, nadto w toku składanych zeznań świadek przedstawiał swoją opinię na temat tego, jaki był powód domagania się przez (...) (...) obniżenia ceny.

Przy ustalaniu stanu faktycznego Sąd pominął natomiast w całości zeznania świadków A. N., M. B. (2), a także A. R. i J. D.. W toku składanych zeznań świadek A. N. wskazała, że nie posiada wiedzy na podstawie jakiego modelu wyliczana jest cena za odbiór ścieków określona w aneksie i wskazała, a także, że nie zajmuje się ustaleniem cen, nie wysyła, ani też nie odbiera korespondencji od powódki, a nadto wskazała, że nie posiada żadnych informacji odnośnie tego, aby powódka wносиła jakieś uwagi odnośnie ceny hurtowego odbioru ścieków, ani też aby zwracała się do pozwanej z pytaniem odnośnie metodyki przyjętej ceny, czy kalkulacji. Z kolei wiedza świadka M. B. (2) odnośnie okoliczności niniejszej sprawy ograniczała się jedynie do tego, że świadek wiedziała, iż strony łączyła umowa, jednak nie znała żadnych postanowień tejże umowy, nie uczestniczyła w negocjacjach, ani poprzedzających zawarcie umowy, ani aneksów do niej, nie były jej przedstawiane żadne pisma, które strony wymieniały. Odnośnie natomiast zeznań świadka A. R. należy wskazać, że w ramach składanych zeznań potwierdził, że jest członkiem rady nadzorczej pozwanej spółki od listopada 2018 r. a informacje na temat tej sprawy ma inny członek rady nadzorczej, czyli J. D.. Świadek A. R. zaprzeczył jakoby znał okoliczności dotyczące zawarcia aneksu nr 2 do umowy. Z kolei świadek J. D. wskazał, że był członkiem rady nadzorczej od listopada 2018 r. do marca 2019 r. a okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy miały dla niego walor wyłącznie historyczny. Świadek potwierdził także, iż nie posiadał żadnej wiedzy odnośnie okoliczności zawarcia aneksu nr 2 do umowy, ponieważ o jego zawarciu rada nadzorcza (...) nie została poinformowana. W ocenie Sądu zeznania tych świadków były niejednoznaczne i wymijające.

Podstawą ustalenia stanu faktycznego były także wiarygodne zeznania reprezentanta strony powodowej S. Z. (protokół k. 2182-2185, CD k. 2189) , w zakresie w jakim korelowały one z pozostałym w sprawie materiałem dowodowym (protokół k. 2182-2187, CD k. 2189). Reprezentant strony powodowej, który od 2011 r. pełnił funkcję prezesa zarządu (...) w sposób szczegółowy wskazał kolejne etapy współpracy pomiędzy stronami, począwszy od lat 90 XX wieku. S. Z. potwierdził również w jaki sposób przebiegały negocjacje poprzedzające zawarcie umowy o aneksów do niej, to w jaki sposób na przestrzeni kształtowała się stawka za odbiór ścieków i na jakiej podstawie była kalkulowana. Podobnie zeznania reprezentanta pozwanej spółki T. D. były w pełni wiarygodne. Należy jednak mieć na względzie, że T. D. objął stanowisko prezesa pozwanej spółki w styczniu 2021 r., przy czym członkiem jej zarządu jest od 2019 r. i jak sam wskazał źródłem jego wiedzy są głównie rozmowy z pracownikami (...) sp. z o.o. i analiza dokumentów, również tych przedstawionych w ramach postępowania dowodowego przeprowadzonego w niniejszej sprawie. Reprezentant

pozwanej spółki w toku przesłuchania konsekwentnie prezentował stanowisko procesowe wyrażone uprzednio w pismach procesowych przez pozwaną spółkę.

Kluczowe znaczenie dla poczynienia ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie miały natomiast opinie biegłej sądowej mgr J. T. (opinia biegłej k. 15892-1652, opinia uzupełniająca k. 1736-1777, ustne wyjaśnienia do opinii protokół k. 2120-2122, CD k. 2123). W swojej opinii biegła zanegowała sposób wyliczenia stawki za świadczone przez pozwaną na rzecz powódki jako sprzeczny z powszechnie obowiązującymi zasadami prowadzenia rozliczeń księgowych. Biegła wskazała, że zgodnie z treścią załącznika nr 2 do umowy nr (...) z 22 lipca 2011 r. procedura wyznaczania stawki rozliczeniowej dla hurtowej dostawy ścieków komunalnych do oczyszczalni ścieków w O. miała się zmieniać raz do roku i miała być wyznaczona zgodnie z formułą wskazaną w umowie, gdzie jednym ze paramentów cenotwórczych był wskaźnik dotyczący planowanych nakładów inwestycyjnych na uzupełnienie sprzętu i rozwój urządzeń kanalizacyjnych związanych z wytworzeniem usługi „odbiór i oczyszczanie ścieków komunalnych” [zł/rok]. Jednakże, na podstawie kalkulacji ceny przyjętej 31 sierpnia 2012 r. na podstawie aneksu nr 1 do umowy, (...) sp. z o.o. nie powinna być obciążona wartością planowanych nakładów inwestycyjnych na uzupełnienia sprzętu i rozwój urządzeń kanalizacyjnych związanych z wytworzeniem usługi odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. Wynika to z faktu, że nakłady inwestycyjne nie są kosztami utrzymania majątku trwałego (kanał J. oraz oczyszczalni), natomiast po zakończeniu inwestycji kosztami utrzymania są koszty związane z amortyzacją i dopiero ten koszt w odpowiedniej proporcji (w przypisaniu na odcinek kanału J. oraz oczyszczalni mógł zostać alokowany na gminę (...)). Innymi słowy, jak potwierdziła biegła składając ustne wyjaśnienia do sporządzonych opinii pisemnych, inwestycje nie stanowią kosztów do momentu, kiedy wartość realizowania inwestycji zostanie przekazana na majątek danego podmiotu a inwestycja nie jest kosztem, który powinien ponosić usługobiorca. Nadto, biegła wskazała, że nie ma żadnych podstaw, aby domniemywać, że stawki podane przez stronę pozwaną w kalkulacji nie uwzględniały całości kosztów, które pozwana ponosiła w związku z realizacją usługi oczyszczania ścieków. Z kolei mając na względzie powyższe wnioski, biegła w opinii uzupełniającej wyliczyła, że łączna (czyli za lata 2011-2018) różnica pomiędzy kwotami wynikającymi z faktur wystawionych przez pozwaną z tytułu abonamentu, opłat za przekroczenie ładunków zanieczyszczeń, ścieków, opłat z tytułu wykonania analizy ścieków obciążających powoda oraz opłat z tytułu badania ścieków obciążających powódkę wynosiło 10 752 574,80 zł a pozwana wystawiła faktury VAT na łączną wartość za cały okres na poziomie 29 606 853,37 zł. Jednocześnie, w opinii uzupełniającej biegła sądowa przedstawiła szczegółowe wyliczenia, z których wynikało jaka była różnica wynikająca z wystawionych faktur VAT a rzeczywistymi kosztami poniesionymi przez pozwaną. Mianowicie, w roku 2011 wynosiła ona 421 243,26 zł, w 2012 r. – 1 048 227,46 zł, w 2013 r. – 1 343 762,83 zł, w 2014 r. – 1 903 034,62 zł, w 2015 r. – 1 308 988,26 zł, w 2016 r. – 1 659 534 zł, w 2017 r. – 1 744 431,16 zł a w 2018 r. – 10 752 574,80 zł. Ponadto biegła w opinii wskazała również jak w latach 2011 – 2019 powinna kształtować się cena za 1 m³ oczyszczanych ścieków: w 2011 r. powinna być to kwota 2,83 zł/1m³ w 2012 r. – 2,87 zł/1m³, w 2013 r. – 3,04 zł/1m³, w 2014 r. – 2,91 zł/1m³, w 2015 r. – 3,46 zł/1m³, w 2016 r. – 3,05 zł/1m³, w 2017 r. – 3,42 zł/1m³, w 2018 r. – 3,62 zł/1m³ a w 2019 r. – 4,12 zł/1 m³. Biegła wskazała również, że kalkulacja ceny za 1 m⁽³⁾ hurtowego odbioru i oczyszczania ścieków z terenu gminy (...) została dokonana metodą alokacji prostej i efektem tej kalkulacji było ustalenie jednostkowej ceny netto z 10% marżą zysku hurtowego odbioru, oczyszczania i odprowadzenia ścieków z Gminy (...) na poziomie 5,87 zł za 1 m⁽³⁾, przy czym finalnie cena rozliczeniowa została ustalona na poziomie 5,28 zł za 1 m⁽³⁾. Biegła jednoznacznie wskazała, że uwzględnienie poziomu marży (zyskowności) na poziomie 10% w kalkulacji realnej ceny jednostkowej netto (wynagrodzenia) należnego (...) sp. z o.o. za odprowadzenie ścieków z J. było uczciwe i ekwiwalentne. Powyższe wnioski wynikające z opinii biegłej stanowiły podstawę do ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie. W ocenie Sądu Okręgowego opinii biegłej były wyczerpujące i rzetelne. Biegła kategorycznie wskazała, że gmina (...) nie powinna zostać obciążona wartością planowanych nakładów inwestycyjnych na uzupełnienie sprzętu i rozwój urządzeń kanalizacyjnych, ponieważ nakłady inwestycyjne nie stanowią kosztów utrzymania majątku trwałego usługodawcy, czyli (...) sp. z o.o.. Konsekwencją tego, było wyliczenie przez biegłą różnicy pomiędzy kwotami wynikającymi z faktur VAT wystawionych przez (...) sp. z o.o. spółce (...) sp. z o.o. a kwotą należną za zrealizowanie usługi w kwocie 10 752 574,80 zł, za lata 2011-2018. Nadto podkreślenia wymaga to, że biegła kompleksowo odniosła się do zastrzeżeń strony pozwanej dotyczących opinii, co znalazło odzwierciedlenie w opinii uzupełniającej, przy czym zaznaczyć należy, iż strona powodowa nie kwestionowała ustaleń i wniosków z opinii

biegłej. W ocenie Sądu Okręgowego wszystkie opinie biegłej zostały sporządzone rzetelnie, w oparciu o dokładną i kompleksową analizę przedstawionej przez strony dokumentacji źródłowej. Wyjaśnienia do opinii były jednoznaczne, konsekwentne i stanowcze a przy tym opinie zostały sporządzone w sposób dokładny i precyzyjny. Nadto opinie pod względem merytorycznym pochodziły od osoby, która gwarantuje wysoki poziom wiedzy specjalistycznej oraz ma wieloletnie doświadczenie w branży wyceny rynkowej wartości przedsiębiorstw i spółek prawa handlowego, analiz rynkowych i regulacyjnych w sektorze energetycznym oraz kontrolingu i rachunkowości zarządczej a przy tym – jako osoba obca dla stron – nie jest zainteresowana korzystnym rozstrzygnięciem niniejszej sprawy na rzecz którejkolwiek ze stron.

Odnosnie pozostałych wniosków dowodowych należy wskazać, że na rozprawie w dniu 21 października 2022 r. Sąd oddalił wniosek strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego, ewentualnie o zlecenie sporządzenia opinii uzupełniającej innemu biegłemu lub instytutowi (protokół k. 2182, CD k. 2188). W ocenie Sądu nie było potrzeby uzupełnienia materiału dowodowego w sposób wnioskowany przez pozwaną, ponieważ opinie biegłej J. T. były kompleksowe i rzetelne a ustalenia oraz wnioski z nich wynikające były jednoznaczne oraz konsekwentne a także nie budziły wątpliwości Sądu. W konsekwencji, ten wniosek dowodowy zmierzał także do przedłużenia postępowania, ponieważ pozwana, dla której wnioski wynikające z opinii biegłej były niekorzystne, dążyła do kontynuowania postępowania dowodowego, w sytuacji gdy całokształt materiału dowodowego był wystarczający do rozstrzygnięcia merytorycznego w niniejszej sprawie.

Z kolei, w piśmie procesowym z 8 lutego 2018 r. strona powodowa cofnęła wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu inżynierii sanitarnej na okoliczność możliwości i kosztów połączenia sieci kanalizacyjnej Miasta J. z inną oczyszczalnią ścieków niż oczyszczalnia (...) sp. z o.o., ponieważ okoliczność ta została przyznana przez stronę pozwaną (pismo procesowe z 8 lutego 2018 r. k. 1105-1113).

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Powództwo podlegało uwzględnieniu w części a mianowicie co do kwoty 9 283 104,08 zł i odsetek ustawowych za opóźnienie od niej na podstawie art. 471 k.c., która to kwota stanowiła sumę nadpłaconych należności za wykonanie usługi odbioru i oczyszczania ścieków od stycznia 2013 r. do grudnia 2018 r. wobec nienależytego wykonania zobowiązania przez pozwaną spółkę, która kalkulowała cenę w sposób sprzeczny z powszechnie obowiązującymi regułami księgowości. W pozostałym zakresie, czyli co do należności nadpłaconych przed styczniem 2013 r., czyli za lata 2011-2012 roszczenie ulegało przedawnieniu. Wobec zaś okoliczności, że Sąd uwzględnił w przeważającym zakresie powództwo zgłoszone w pierwszej kolejności, brak było uzasadnienia dla rozstrzygnięcia powództwa ewentualnego o ukształtowanie stosunku prawnego (o ustalenie).

W pozwie ze stycznia 2016 r. powodowa spółka (...) sp. z o.o. wniosła o zasądzenie od pozwanej (...) sp. z o.o. kwoty 6 355 968,25 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty a następnie, dwukrotnie modyfikowała powództwo, rozszerzając je i ostatecznie, w piśmie procesowym z 26 lutego 2019 r., domagała się zapłaty kwoty 12 051 218,61 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi w następujący sposób: od kwoty 6 355 968,25 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, od kwoty 3 786 704,32 zł od dnia 8 lutego 2018 r. do dnia zapłaty i od kwoty 1 908 546,04 zł od dnia 26 lutego 2019 r. do dnia zapłaty. Wskazana kwota, w ocenie powódki, to suma nadpłaconych należności za wykonanie usługi odbioru i oczyszczania ścieków za lata 2011-2018. Natomiast roszczenie ewentualne dotyczyło o ukształtowania stosunku prawnego (ustalenia), że cena za odprowadzenia 1 m⁽³⁾ ścieków, wynikająca z umowy nr (...) o świadczenie usług hurtowego odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych z kolektora kanalizacji sanitarnej, odprowadzającego ścieki z terenu miasta (...) z 22 lipca 2011 r. winna zostać zmniejszona z kwoty 5,87 zł do kwoty 3,34 zł z tym zastrzeżeniem, iż cena ta może być w okresie obowiązywania umowy skorygowana jedynie o wskaźnik cen, towarów i usług konsumpcyjnych opublikowanych przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Należy przy tym wskazać, że strona powodowa w toku postępowania wskazywała na różne podstawy prawne tego roszczenia. Były to: roszczenie

dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia, wskazujące na wyzysk, czyn nieuczciwej konkurencji, ustalenie nieważności umowy a także roszczenie odszkodowawcze.

Pozwana natomiast konsekwentnie wносиła o oddalenie powództwa w całości, jako nieudowodnione, a także podniosła zarzut przedawnienia roszczenia, który okazał się w części uzasadniony i skutkował oddaleniem powództwa o zapłatę w części. Kwestionując roszczenie powódki strona pozwana zaprzeczyła jakoby wykorzystywała przeciwko (...) swoją pozycję dominującą i aby cena za usługę była nieekwiwalentna, a nadto wskazała, że umowa i aneksy do niej były zawierane na skutek poprzedzających je negocjacji, zatem powódka miała wpływ na kształt umowy i również na sposób określenia ceny.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie był w przeważającym zakresie niesporny pomiędzy stronami. Należy wskazać, że (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. zasadniczo różniły się wyłącznie co do tego, czy pozwana zawyżyła cenę za odbiór i oczyszczanie ścieków, wprowadzając do formuły mającej za zadanie wyliczenie ceny czynnika w postaci „planowanych nakładów inwestycyjnych na uzupełnienie sprzętu i rozwój urządzeń kanalizacyjnych związanych z wytworzeniem usługi „odbioru i oczyszczenia ścieków komunalnych”. Bezspornym w tej sprawie było natomiast to, że strony procesu, a uszczegóławiając, ich poprzedników prawnych łączyło porozumienie komunalne w sprawie odprowadzania ścieków sanitarnych z sieci kanalizacyjnej miasta J. do istniejącego systemu kanalizacji sanitarnej miasta O. i do stacji zlewnej w O.. Następnie, w dniu 7 września 1998 r., kontynuując porozumienie komunalne, (...) w O. i Zakład (...) w J. zawarły umowę numer (...) o odbiór ścieków. Umowa ta została jednak rozwiązana i zastąpiona umową nr (...) o świadczenie usług hurtowego odbioru oczyszczania ścieków komunalnych z kolektora kanalizacji sanitarnej odprowadzającego ścieki z terenu miasta J., która została zawarta w dniu 22 lipca 2011 r. przez (...) sp. z o.o. z siedzibą w O. jako usługodawcę i (...) sp. z o.o., jako usługobiorcę, która to umowa została zmieniona następnie dwoma aneksami.

Okolicznością niekwestionowaną przez strony było także to, że strony procesu łączyła umowa z 22 lipca 2011 r. nr (...) o świadczenie usług hurtowego odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych z kolektora kanalizacji sanitarnej odprowadzającego ścieki z terenu miasta J.. Przedmiotem umowy był odbiór ścieków komunalnych, oczyszczenie dostarczonych ścieków w oczyszczalni ścieków w O. oraz utrzymanie w sprawności miejskiej sieci kanalizacyjnej, którą dostarczane były ścieki do oczyszczalni oraz odczytywanie, przy udziale urządzeń usługobiorcy, wskazań urządzeń pomiarowych. Następnie umowa została zmieniona aneksem nr 1 z 31 sierpnia 2012 r., który wprowadzał kalkulację ceny za 1 m⁽³⁾ hurtowego odbioru i oczyszczenia ścieków z terenu miasta J. metodą alokacji prostej zgodnie z umową nr (...) z 22 lipca 2011 r. oraz aneksem z dnia 31 sierpnia 20102 r. do wyżej wymienionej. Ostatecznie w kalkulacji ustalono cenę za 1m⁽³⁾ oczyszczanych ścieków z miasta J. na 5,87 zł/1m⁽³⁾ ścieków.

Zgodnie z art. 750 k.c. do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami, stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu. Przedmiotem umowy, o której mówi art. 750 k.c., może być zobowiązanie do dokonania jednej lub wielu czynności faktycznych, w tym także do dokonywania ich w sposób stały (trwały) lub okresowy. Świadczenie usługodawcy może mieć zatem charakter jednorazowy, ciągły lub okresowy. Kwalifikacji z art. 750 k.c. podlegają zarówno umowy o stałe lub cykliczne (okresowe) świadczenie usług, jak i takie, które mają charakter incydentalny. Rozmiar świadczenia może być przez strony z góry oznaczony albo nieoznaczony – wówczas zależy od czasu trwania zobowiązania. Zgodnie natomiast z art. 734 § 1 k.c., przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie. Zlecenie jest umową konsensualną i dwustronnie zobowiązującą. Umowa zlecenia jest uważana za umowę starannego działania, a tym samym przeciwstawiana umowie o dzieło, która należy do tzw. umów rezultatu. Innymi słowy, jest to umowa starannego działania, która ze swej istoty różni się od umowy o dzieło tym, że nie ma zakończyć się powstaniem określonego skutku o charakterze materialnym. Okolicznością niesporną było również i to, że w czasie kiedy obowiązywała umowa pomiędzy stronami niniejszego procesu, miasto J. nie miało możliwości przekazywania ścieków do innej oczyszczalni niż ta w O..

Z kolei podstawą odpowiedzialności odszkodowawczej powstałej po stronie pozwanej, na skutek jej nieprawidłowego wykonania umowy jest art. 471 k.c. Z mocy art. 471 k.c. dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest

następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zasady odpowiedzialności kontraktowej określają także przepisy art. 361–363 k.c., normujące zagadnienia wspólne dla odpowiedzialności kontraktowej i deliktowej, a odnoszące się do pojęć związku przyczynowego, przyczynienia wierzyciela, czy szkody (M. Kaliński, *Szkoda na mieniu*, s. 52 i n.; por. też jednak uwagi, które czyni F. Zoll, w: *System Prawa Prywatnego*, t. 6, 2014, s. 1018–1019, Nb 3). Pojęcie kontraktowej odpowiedzialności odszkodowawczej oznacza wszystkie negatywne skutki, które wynikają dla dłużnika z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Odpowiedzialność odszkodowawczą dłużnika w takiej sytuacji reguluje art. 471 k.c. W ramach odpowiedzialności kontraktowej za bezprawne może być uznane naruszenie przez dłużnika obowiązków wynikających z treści łączącego go z wierzycielem stosunku zobowiązaniowego. Natomiast przesłankami odpowiedzialności kontraktowej w ogólności są: niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, będące następstwem okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność, szkoda po stronie wierzyciela i związek przyczynowy między zdarzeniem w postaci niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania a szkodą. Pojęcie niewykonania zobowiązania zawarte w art. 471 k.c. oznacza niespełnienie świadczenia, natomiast pojęcie nienależytego wykonania zobowiązania oznacza jeden z dwóch wypadków: po pierwsze, gdy doszło do niewykonania jednego z obowiązków spoczywających na dłużniku, który nie był funkcjonalnie związany z długiem i nie składał się na świadczenie, albo po drugie, gdy doszło do nienależytego spełnienia świadczenia, lecz świadczenie nie utraciło dla wierzyciela znaczenia, ze względu na cel, jaki miał w wykonaniu zobowiązania. Na podstawie regulacji art. 361 § 2 w zw. z art. 471 k.c. między zdarzeniem polegającym na niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu zobowiązania a szkodą musi istnieć adekwatny związek przyczynowy w rozumieniu pierwszego z tych przepisów. Na istnienie adekwatnego związku przyczynowego nie ma wpływu to, czy szkoda, która została wyrządzona dłużnikowi, była przewidywalna przez dłużnika lub wierzyciela, czy też nie, lub jaki jej rozmiar był możliwy do przewidzenia. Należy podkreślić, że każde zachowanie dłużnika polegające na naruszeniu treści zobowiązania, niezależnie od rodzaju i rozmiaru tego naruszenia lub sposobu w jaki do niego doszło, rodzi w świetle art. 471 k.c. odpowiedzialność kontraktową dłużnika, jeżeli objęte jest okolicznościami, za które ponosi on odpowiedzialność. Przesłanką odpowiedzialności dłużnika jest wystąpienie szkody po stronie wierzyciela, przy czym pojęcie to na tle art. 471 k.c. obejmuje zarówno szkodę rzeczywistą (*damnum emergens*), jak i utracone korzyści (*lucrum cessans*). Przesłankami odpowiedzialności dłużnika są zatem, tak jak każdej odpowiedzialności odszkodowawczej: zdarzenie z którym system prawny wiąże czyjąś odpowiedzialność, polegające na niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu zobowiązania, szkoda oraz związek przyczynowy między zdarzeniem a szkodą.

Analizując wskazane powyżej przesłanki odpowiedzialności kontraktowej w pierwszej kolejności należy wskazać, że powodowa spółka wykazała istnienie zobowiązania dłużnika (pozwanej) w postaci wykonania usługi hurtowego odbioru i oczyszczania ścieków z terenu miasta J., przedstawiając do akt sprawy umowę z 22 lipca 2011r. z aneksem nr 1, który wprowadzał kalkulację ceny obowiązującą od 1 listopada 2012 r. do 31 października 2013 r. Ponadto powódka wykazała, że nienależyte wykonanie umowy przez pozwaną, polegało na nieprawidłowym wyliczeniu ceny, co potwierdziła biegła sądowa J. T. w sporządzonych na potrzeby niniejszego procesu opiniach pisemnych i co potwierdziła w ustnych wyjaśnieniach do tejsze opinii. Należy wskazać, że z opinii biegłej jednoznacznie wynikało, że procedura wyznaczania stawki rozliczeniowej dla hurtowej dostawy ścieków komunalnych do oczyszczalni ścieków w O. miała się zmieniać raz do roku i miała być określana zgodnie z formułą wskazaną w umowę, gdzie jednym z paramentów cenotwórczych był wskaźnik dotyczący planowanych nakładów inwestycyjnych na uzupełnienie sprzętu i rozwój urządzeń kanalizacyjnych związanych z wytworzeniem usługi „odbiór i oczyszczanie ścieków komunalnych” [zł/rok]. Jednakże, na podstawie kalkulacji ceny przyjętej 31 sierpnia 2012 r. na podstawie aneksu nr 1 do umowy, (...) sp. z o.o. nie mogła być obciążona wartością planowanych nakładów inwestycyjnych na uzupełnienia sprzętu i rozwój urządzeń kanalizacyjnych związanych z wytworzeniem usługi odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. Biegła podkreśliła, że z punktu widzenia zasad rachunkowości, nakłady inwestycyjne nie są kosztami utrzymania majątku trwałego (kanał J. oraz oczyszczalni), natomiast po zakończeniu inwestycji kosztami utrzymania są koszty związane z amortyzacją i dopiero ten koszt w odpowiedniej proporcji (w przypisaniu na odcinek kanału J.) oraz oczyszczalnie mógł zostać alokowany na gminę (...). Innymi słowy, jak potwierdziła biegła składając ustne wyjaśnienia do sporządzonych opinii pisemnych, inwestycje nie stanowią kosztów do momentu, kiedy wartość realizowania inwestycji zostanie przekazana na majątek danego podmiotu a inwestycja nie jest kosztem, który powinien ponosić usługobiorca. Tymczasem, z okoliczności niniejszej sprawy wynikało, że to osoby trzecie na zlecenie

(...) sp. z o.o. sporządziły formułę, na podstawie, której miała zostać wyliczona cena za odbiór i oczyszczenie 1 m⁽³⁾ ścieków z uwzględnieniem tych parametrów. Początkowo, na potrzeby umowy z 22 lipca 2011 r. nr (...) wzór sporządził J. G., a następny wzór do aneksu nr 1, który wprowadzał kalkulację obowiązującą od 1 listopada 2012 r. do dnia 31 października 2013 r. sporządził M. K. (2), przy czym jak wynikało z jego zeznań, o ile wzór rzeczywiście został wprowadzony do kalkulacji i stanowił podstawę wyliczenia ceny, to jednak cena wyliczona przez niego nie została zastosowana do rozliczeń stron, ponieważ została zastosowana cena niższa. Wyniki przeprowadzonego w niniejszej sprawie postępowania dowodowego wskazują jednoznacznie, że odpowiedzialność z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania, wynikającego z zawartej pomiędzy stronami umowy spoczywa na pozwanej, która nieprawidłowo ustaliła parametry określające cenę świadczonych przez pozwaną na rzecz powódki usług poprzez wprowadzenie do jej formuły wartości planowanych nakładów inwestycyjnych na uzupełnienie sprzętu i rozwój urządzeń kanalizacyjnych związanych z wytworzeniem usługi odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. Tym samym, pozwana nienależycie wykonała względem powódki zawartą umowę, skutkiem czego zawiążyła wysokość należnego jej wynagrodzenia.

Należy przy tym wskazać, że (...) sp. z o.o. na przełomie roku 2011 i 2012 powzięła wątpliwości co do tego, czy cena, którą uiszczala na rzecz (...) sp. z o.o. za wykonanie usługi odbioru i oczyszczania ścieków była ekwiwalentna, czy może jednak była zawyżona. Wobec tego (...) zwracała się do (...) sp. z o.o. o przekazanie dokumentów, które umożliwiłyby zweryfikowanie prawidłowości ceny. Jednakże, co wynikało z przedstawionych do akt sprawy dokumentów oraz zeznań świadka M. C., (...) sp. z o.o. nie chciała udostępnić powódce dokumentów źródłowych, a te które były dostępne, okazały się być zbyt ogólne, aby weryfikować na ich podstawie cenę, wskazaną przez pozwaną spółkę. Dopiero 3 sierpnia 2015 r.(...) uzyskała analizę wykonaną przez specjalistkę z zakresu ekonomiki przedsiębiorstw wodociągowych i kanalizacyjnych A. P., która miała na celu ustalenie szacunkowej wartości hurtowej ceny za odbiór i oczyszczenie ścieków z gminy (...) przez (...) sp. z o.o. i została wykonana na podstawie sprawozdań finansowych (...) sp. z o.o. za lata 2007-2014 oraz wniosków taryfowych (...) sp. z o.o. za lata 2008-2014. W analizie wskazano, że (...) sp. z o.o. zawyża cenę dla dostawcy hurtowego (...) sp. z o.o. Wobec tego, następnie (...) sp. z o.o. w dniu 21 grudnia 2015 r. złożyła oświadczenie o uchyleniu się do skutków prawnych oświadczenia woli w postaci kalkulacji z 31 sierpnia 2012 r. a następnie – wobec bierności pozwanej i jej konsekwentnego stanowiska o tym, że cena była uczciwa – powódka wytoczyła przeciwko pozwanej powództwo w niniejszej sprawie. W ramach niniejszej sprawy, na podstawie dowodu z opinii biegłej sądowej J. T., Sąd Okręgowy ustalił jaka stawka powinna obowiązywać pomiędzy stronami za odbiór i oczyszczania ścieków i jak powinny kształtować się koszty z tego tytułu z punktu widzenia przyjętych w relacjach pomiędzy stronami ustaleń oraz zasad prawidłowej księgowości a także w jakim zakresie powódka dokonała nadpłaty na rzecz pozwanej z tytułu wykonanej usługi. Jak wskazała biegła sądowa w opinii, jednostkowe koszty poniesione przez (...) sp. z o.o. na rzecz świadczonej przez (...) usługi hurtowego odbioru oczyszczania ścieków z gminy (...) z przypisaniem części kosztów oczyszczania wód infiltracyjnych i przypadkowych wynosiły: w 2011 r. – 2,84 zł/1m³, w 2012 r. – 2,88 zł/1m³, w 2013 r. – 3,14 zł/1m³, w 2014 r. – 3,06 zł/1m³, w 2015 r. – 3,63 zł/1m³, w 2016 r. – 3,37 zł/1m³, w 2017 r. – 3,63 zł/1m³, w 2018 r. – 3,80 zł/1m³ i w 2019 r. – 4,05 zł/1m³. W oparciu o tak ustalone stawki, biegła wyliczyła, że różnica pomiędzy kwotami wynikającymi z faktur wystawionych przez (...) sp. z o.o., obciążających (...) sp. z o.o. z tytułu: abonamentu, opłat za przekroczenie ładunków zanieczyszczeń, ścieków opłat z tytułu wykonania analizy ścieków obciążających (...) sp. z o.o. i opłat z tytułu badania ścieków obciążających (...) sp. z o.o. wynosiła 10 752 574,80 zł, gdyż (...) sp. z o.o. wystawiła na rzecz (...) faktury VAT na łączną kwotę 29 606 853,37 zł. Natomiast różnica wynikająca z należności wynikającej z faktur VAT wystawionych przez (...) sp. z o.o. (...) a rzeczywistymi kosztami w ujęciu rocznym była następująca: w 2011 r. - 421 243,26 zł, w 2012 r. - 1 048 227,46 zł, w 2013 r. - 1 343 762,83 zł, w 2014 r. - 1 903 034,62 zł, w 2015 r. - 1 308 988,26 zł, w 2016 r. - 1 659 534 zł, w 2017 r. - 1 744 431,16 zł, w 2018 r. - 1 323 353,21 zł.

Mając na uwadze powyższe, w ocenie Sądu Okręgowego, w niniejszej sprawie zdarzenie szkodowe polegało na nieprawidłowym ustaleniu ceny przez (...) sp. z o.o. tj. wbrew powszechnie obowiązującym zasadom księgowości. Jak bowiem wskazała biegła sądowa J. T., to pozwana nieprawidłowo ustaliła parametry określające cenę, poprzez wprowadzenie do formuły parametru w postaci wartości planowanych nakładów inwestycyjnych na uzupełnienie sprzętu i rozwój urządzeń kanalizacyjnych związanych z wytworzeniem usługi odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. To zaś skutkowało tym, że w latach 2011-2018 r. (...) dokonała na rzecz (...) sp. z o.o. za wykonane

usługi nadpłaty na poziomie 10 752 574,80 zł, co dokładnie wyliczyła w swojej opinii biegła, uwzględniając marżę na poziomie 10% jako w pełni uzasadnioną i uczciwą z punktu widzenia uczciwego obrotu i przyjmowaną w relacjach pomiędzy stronami niniejszego procesu. Podmiotem odpowiedzialnym za powstanie tego zdarzenia, w kontekście kategorycznej opinii biegłego, jest pozwana (...) sp. z o.o., która w sposób intencjonalny powiększała cenę o wartość planowanych nakładów inwestycyjnych na uzupełnienie sprzętu i rozwój urządzeń kanalizacyjnych związanych z wytworzeniem usługi odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych, pomimo, że zasady księgowości tego nie zakładają, nie informując powódki w tym zakresie. Nie ulega przy tym wątpliwości, że kwestia ceny była podejmowana przez stronę powodową zarówno przed, jak i po zawarciu umowy z sierpnia 2011 r. Pomimo tego, że strony wymieniały swoje stanowiska odnośnie tego zagadnienia, to jednak całokształt okoliczności wskazuje na to, że pozwana przede wszystkim nigdy nie umożliwiła, na podstawie swoich dokumentów źródłowych, powódce zweryfikowania tego, czy cena została określona w sposób prawidłowy. Jednocześnie, w ramach niniejszego postępowania zostało przyznane, że miasto J. nie miało realnej możliwości odprowadzenia ścieków do innej oczyszczalni, niż tej zlokalizowanej w O.. Tę okoliczność potwierdziła także biegła sądowa w swojej opinii, która wskazała również, iż z uwagi na charakter monopolu naturalnego prowadzonej przez (...) sp. z o.o. działalności świadczenia sieciowych usług w obszarze wodociągowo-kanalizacyjnym (...) sp. z o.o. jest naturalnym monopolistą, czyli ma pozycję dominującą na właściwym dla świadczonych przez siebie usług na rynku lokalnym. Tymczasem, powódka była zobligowana do odprowadzania i oczyszczenia ścieków z terenu miasta J., zapewniając tym samym mieszkańcom J. realizację tej podstawowej dla ludności działalności, zatem umowa o świadczenie usług w zakresie odbioru i oczyszczenia ścieków zasadniczo musiała zostać pomiędzy stronami procesu zawarta.

Z kolei należy również wskazać, że w niniejszej sprawie pomiędzy nienależytym ustaleniem przez pozwaną ceny (wprowadzeniem przez nią do wzoru parametru, który nie mógł stanowić czynnika cenotwórczego) a poniesionymi przez powódkę kosztami w związku z nadpłatą za usługę istniał adekwatny związek przyczynowo – skutkowy. Zgodnie z art. 361 § 1 k.c. zobowiązany do zapłaty odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. W myśl zaś § 2 art. 361 k.c., w granicach określonych przez § 1 tego przepisu, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Na skutek nieprawidłowego ustalenia ceny przez pozwaną, powódka w latach 2011-2018 dokonała na jej rzecz nadpłaty w kwocie 10 752 574,80 zł. Fakty te pozostają w adekwatnym związku przyczynowym z nienależytym wykonaniem dokumentacji przez pozwaną i stanowią normalne następstwo takiego działania (nienależytego wykonania zobowiązania). Jak bowiem wynika z opinii biegłej sądowej J. T., gdyby powódka zastosowała prawidłowo parametry obliczając cenę, to pozwana nie nadpłaciłaby na jej rzecz ww. kwoty.

Wobec powyższego, w ocenie Sądu meriti, strona powodowa co do zasady ponad wszelką wątpliwość zdołała wykazać istnienie przesłanek warunkujących powstanie odpowiedzialności kontraktowej uregulowanej w art. 471 k.c. Wskazać należy, że zgodnie z zasadami rozkładu ciężaru dowodu, to na wierzycielu spoczywa dowód niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przez dłużnika, szkody wynikającej z tego faktu oraz związku przyczynowego między oboma zdarzeniami. Artykuł 471 k.c. wprowadza wzruszalne domniemanie, w myśl którego do niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania doszło na skutek okoliczności, za które dłużnik odpowiada. Oznacza to, że ustawa każe domniemywać, iż przyczyną niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, z którego wynikła szkoda, jest zachowanie się dłużnika lub inna okoliczność, za którą ponosi on w danej sytuacji odpowiedzialność (np. działanie osoby trzeciej, przez którą wykonuje on swoje zobowiązanie). Nadto, art. 471 k.c. zmienia rozkład ciężaru dowodu w stosunku do reguł ogólnych, gdyż to na dłużniku chcącym się zwolnić z odpowiedzialności spoczywa ciężar dowodu co do tego, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania wynikało z okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności. Jednakże to pozwana nie zdołała wykazać, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania wynikało z okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności, tym samym nie obaliła domniemania z art. 471 k.c.

Z kolei szkoda jest uszczerbkiem majątkowym, obejmującym różnicę pomiędzy aktualnym stanem majątkowym a stanem majątkowym jaki miałyby miejsce, gdyby nie doszło do zdarzenia powodującego szkodę, przy czym

uszczerbek w majątku może polegać zarówno na zmniejszeniu majątku (aktywów), jak i na powstaniu nowych lub zwiększeniu się istniejących zobowiązań (pasywów), rozumianych jako ciężące na danym podmiocie obowiązki powiązane z prawami majątkowymi, przysługującymi innemu podmiotowi. W realiach tej konkretnej sprawy szkodą majątkową jest dokonana przez powódkę na rzecz pozwanej nadpłata za wykonanie usługi w postaci odbioru i oczyszczenia ścieków. Są to wydatki poniesione w następstwie zdarzenia szkodowego, które by nie powstały bez nieprawidłowego działania pozwanej, prowadzące do pozdarzeniowego zmniejszenia majątku poszkodowanej powodowej spółki, czyli straty (art. 361 § 2 k.c.). Innymi słowy, gdyby pozwana nie doprowadziła do ustalenia w umowie i kalkulacji ceny w sposób nieprawidłowy, czyli nie obciążyla powódki wartością planowanych nakładów inwestycyjnych na uzupełnienie sprzętu i rozwój urządzeń kanalizacyjnych, związanych z wytworzeniem usługi odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych, to powódka nie musiałaby dokonywać zawyżonych, nieekwiwalentnych płatności. Nie budzi wątpliwości Sądu Okręgowego, że koszty te pozostają w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem powodującym szkodę. Aby przypisać sprawcy szkody odpowiedzialność, takiego rodzaju związek musi zachodzić pomiędzy zdarzeniem a szkodą. Jak bowiem stanowi art. 361 § 1 k.c., zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła, które wyrażają się tym, że odpowiedzialność dłużnika dotyczy tylko skutków typowych, nie zaś wszelkich skutków, które w ciągu zdarzeń, jakie nastąpiły, dają się z punktu widzenia kauzalności połączyć w jeden łańcuch. Typowym jest skutek, jaki daje się przewidzieć w zwykłym porządku rzeczy tj. taki, o którym, na podstawie zasad doświadczenia życiowego, wiadomo, że jest charakterystyczny dla danej przyczyny jako normalny rezultat określonego zjawiska. Nie mieści się natomiast w płaszczyźnie adekwatnego związku przyczynowego skutek, który wprawdzie daje się łączyć z określonym zdarzeniem początkowym w sensie oddziaływania sprawczego, ale jest następstwem nietypowym, tj. niewystępującym w kolejności zdarzeń, która charakterystyczna jest dla określonej przyczyny i przez to nie dającym się uwzględnić w ewentualnych przewidywaniach, a zarazem zależny jest w istocie od innych zdarzeń, które w zbiegu z przyczyną wyjściową jawią się jako przypadkowy zbieg okoliczności. Innymi słowy, przyczynowość jest kategorią poznawczą o charakterze obiektywnym, która zachodzi pomiędzy dwoma zdarzeniami – przyczyną i skutkiem, przy czym istnienie tego powiązania wyprowadza się na podstawie zasad doświadczenia życiowego, wspartych wiedzą naukową. Następstwo ma charakter normalny wówczas, gdy w danym układzie stosunków i warunków oraz w zwyczajnym biegu rzeczy, bez zaistnienia szczególnych okoliczności, szkoda jest zwykle następstwem tego zdarzenia (wyrok SN z dnia 26 stycznia 2006 r., II CK 372/05, Lex nr 172186).

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, roszczenie powodowej spółki podlegało uwzględnieniu co do zasady w oparciu o art. 471 k.c. Sąd zasądził natomiast tylko część zgłoszonego roszczenia, tj. kwotę 9 283 104,08 zł, dotyczącą świadczenia pobranego i wymagalnego za okres 2013-2019, ponieważ uzasadniony okazał się podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia. Na zasądzoną kwotę, składały się wyliczone przez biegłą należności w zakresie różnic, wynikających z wystawionych przez pozwaną faktur VAT a kosztami rzeczywistymi, które były następujące: w 2013 r. – 1 343 762,83 zł, w 2014 r. – 1 903 034,62 zł, w 2015 r. – 1 308 988,26 zł, w 2016 r. – 1 659 534 zł, w 2017 r. – 1 744 431,16 zł, w 2018 r. – 1 323 353,21 zł. Roszczenie dotyczące nadpłaty za lata 2011-2012 było natomiast przedawnione. Zgodnie z art. 117 § 2 k.c., po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Wobec zaś skutecznie podniesionego przez pozwaną spółkę, powództwo należało oddalić. Rację miała bowiem strona pozwana wskazując, że roszczenia związane ze świadczeniami pieniężnymi spełnionymi przez powódkę przed dniem 25 stycznia 2013 r. były przedawnione.

Dla oceny skuteczności podniesionego w tej sprawie zarzutu przedawnienia koniecznym jest odwołanie się do uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r. sygn. akt III CZP 72/13 (OSNC - Zb. dodatkowy 2014 nr B, poz. 40, str. 136, Rzeczp., Biul. SN 2013 nr 11, Biuletyn SN - IC 2013 nr 12, KSAG 2014, nr 1, str. 122), w którym Sąd Najwyższy wyjaśnił, w jaki sposób poszukiwać początku biegu przedawnienia roszczenia z tytułu naruszenia zobowiązania, polegającego na nienależyтым spełnieniu świadczenia oraz nienależyтым spełnieniu ubocznych obowiązków dłużnika. Przede wszystkim Sąd Najwyższy podkreślił, że roszczenie o odszkodowanie za szkodę spowodowaną naruszeniem zobowiązania powstaje nie wcześniej niż w momencie zrealizowania się wszystkich przesłanek, które - w myśl art. 471 k.c. – decydują o jego powstaniu. Jak wskazano powyżej, są nimi: naruszenie zobowiązania (bezprawność kontraktowa) oraz wyrządzenie wierzycielowi szkody (art. 361 § 2

k.c.), pozostającej w związku przyczynowym z naruszeniem zobowiązania (art. 361 § 1 k.c.). Przepis ten stanowi podstawę uzyskania odszkodowania w miejsce świadczenia w zakresie, w jakim nie zostało ono spełnione lub zostało spełnione nienależycie. W takim wypadku obowiązek świadczenia - w części, w jakiej został naruszony przez dłużnika - ulega przekształceniu w obowiązek naprawienia szkody. Innymi słowy, do powstania roszczenia odszkodowawczego *ex contractu* nie wystarczy samo naruszenie zobowiązania (w tym wypadku ustalenie ceny), lecz nadto jeszcze konieczne jest zaistnienie po stronie powoda szkody, pozostającej z nim w związku przyczynowym (art. 471 k.c.). Zdaniem Sądu Najwyższego, uwzględniając natomiast konstrukcję hipotetycznej wymagalności roszczenia o wykonanie zobowiązania bezterminowego, do której ustawodawca odwołuje się w art. 120 § 1 zd. drugie k.c., należy stwierdzić, że chwilą, w której wierzyciel najwcześniej może wezwać dłużnika do zapłaty odszkodowania (art. 455 k.c.) jest dzień, w którym doszło do spełnienia przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej i wtedy dopiero rozpocznie się bieg przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody *ex contractu*.

Przenosząc powyższe rozważania Sądu Najwyższego na realia niniejszej sprawy, wskazać należy, że dla oceny podniesionego przez pozwaną spółkę zarzutu przedawnienia koniecznym jest zbadanie zaistnienia wszystkich przesłanek odpowiedzialności kontraktowej a nie tylko tej, związanej z momentem powstania zdarzenia szkodowego, jak ma to miejsce w przypadku odpowiedzialności *ex delicto* (art. 442⁽¹⁾ k.c.). Zgodnie z art. 471 k.c., dłużnik jest obowiązany do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Przesłankami odpowiedzialności dłużnika są, tak jak każdej odpowiedzialności odszkodowawczej: zdarzenie z którym system prawny wiąże czyjąś odpowiedzialność, szkoda oraz związek przyczynowy między zdarzeniem a szkodą. Zgodnie zaś z ogólną regułą art. 6 k.c. to na wierzycielu spoczywa ciężar dowodu co do tych okoliczności. W świetle przywołanego powyżej stanowiska Sądu Najwyższego, przedawnienie roszczenia o zapłatę odszkodowania z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (art. 471 k.c.) rozpoczyna bieg od dnia wystąpienia szkody, pozostającej w związku przyczynowym z tym zdarzeniem (art. 120 § 1 k.c.). W artykule 120 § 1 zdanie drugie k.c., mowa jest literalnie o początku biegu przedawnienia w dniu, „w którym roszczenie stałoby się wymagalne”, gdyby wierzyciel podjął czynność powodującą stan wymagalności w najwcześniejszym możliwym terminie”. Ten najwcześniejszy termin, to moment, w którym zrealizują się wszystkie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej, a zatem ze stanu bezprawności kontraktowej wyniknie dla wierzyciela szkoda, pozostająca z nim w związku przyczynowym. Już wówczas wierzyciel przez wezwanie dłużnika do spełnienia świadczenia odszkodowawczego może spowodować wymagalność powstałego na jego rzecz roszczenia. Szkoda w niniejszej sprawie ma charakter podzielny i powstawała z każdą kolejną zawyżoną fakturą, wystawianą przez pozwaną powodowej spółce, którą powódka opłacała pomimo tego, że w zasadzie od chwili zawarcia umowy z 2011 r. miała wątpliwości co do zasadności wyliczeń kosztów odbierania i oczyszczania ścieków i tym samym wiedzę co do powstałej po jej stronie co do zasady szkody, abstrahując od jej konkretnej wysokości. Tym samym, powódka winna była już wtedy podejmować działania zmierzające do określenia i postawienia w stan wymagalności przysługującego jej roszczenia odszkodowawczego a ewentualne zaniechania w tym zakresie nie mogą obciążać dłużnika, ponieważ są sprzeczne z samą istotą instytucji przedawnienia, której celem z jednej strony jest zmobilizowanie wierzyciela do podjęcia czynności zmierzających do wyegzekwowania roszczenia, a z drugiej zwolnienie dłużnika w przypadku przedłużającej się bierności wierzyciela. Istotą instytucji przedawnienia jest zapewnienie stabilności prawnej i pewności obrotu a nie permanentne utrzymywanie dłużnika w stanie swoistego „zawieszenia” i niepewności prawnej w sytuacji gdy wymagalność roszczenia zależy od działania wierzyciela. Za powyższym poglądem przemawia również analiza orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 1 września 2006 r., sygn. akt: SK 14/05 uznał, że „nie mogą w systemie prawnym istnieć unormowania, które umożliwiają dochodzenie praw czy ich wykonywanie z jednoczesnym nałożeniem na inne podmioty obowiązków im odpowiadających *ad infinitum*, przez czas nieokreślony oraz takie, które powodują permanentny stan niepewności co do rzeczywistego stanu prawnego”. Istota przedawnienia wynika z pewnych wartości, przyjętych przez cały system prawa, którego normy działają niezależnie, a czasem nawet wbrew woli i interesom osób uprawnionych, poprzez zmniejszenie ochrony przysługujących uprawnionym praw podmiotowych. *Ratio legis* a w konsekwencji cel i funkcja instytucji przedawnienia w kodeksie cywilnym sprowadzają się do usunięcia stanu niepewności prawnej w sytuacji, gdy uprawniony przez bardzo długi czas nie wykonuje swoich praw podmiotowych, nie realizuje przysługujących mu roszczeń. Należy jednak wskazać, że przepis art. 120 § 1 zd. 2 k.c. przewiduje wyjątek od reguły, iż początkiem

biegu przedawnienia roszczeń o świadczenia polegające na działaniu jest dzień wymagalności wierzytelności. Jeżeli bowiem wymagalność wierzytelności zależy od dokonania jakiejś czynności przez uprawnionego, to przy zastosowaniu reguły ogólnej uprawniony decydowałby o początku biegu przedawnienia, co kłóci się z celem tej instytucji. Dlatego ustawa stanowi, że w takim przypadku początek biegu przedawnienia jest niezależny od tego, kiedy (i czy w ogóle) roszczenie stało się wymagalne. Następuje on z dniem, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Dla rozpoczęcia biegu przedawnienia nie jest zatem istotne to, czy czynność uprawnionego została podjęta i czy uprawniony w ogóle był świadom tego, że przysługuje mu roszczenie i powinien podjąć jakąś czynność w celu jego zrealizowania. Stosowanie wyrażonej w art. 120 § 1 zd. 1 k.c. zasady do roszczeń, których wymagalność zależy od działania wierzyciela oznaczałoby, że dłużnik mógłby pozostać związany w nieskończoność, dlatego jeżeli wymagalność roszczenia zależy od działania uprawnionego, termin przedawnienia biegnie od chwili, gdy uprawniony najwcześniejszym mógł podjąć takie działania - np. wezwać dłużnika do spełnienia świadczenia (wyrok SN z 24 kwietnia 2003 r., I CKN 316/01, OSN 2004, Nr 7-8, poz. 117). W realiach niniejszej sprawy wymagalność roszczenia odszkodowawczego powodowej spółki zależała od podjęcia przez nią czynności powodującej stan wymagalności w najwcześniejszym możliwym terminie, co winno mieć miejsce najpóźniej w połowie roku 2012 r, kiedy to powódka miała już świadomość co do nieprawidłowości przy kalkulowaniu ceny, ponieważ w kolejnych pismach z 30 sierpnia 2012 r. i 4 września 2012 r. zgłaszała uwagi do kalkulacji odnośnie udziału ilości ścieków pochodzących z J. w stosunku do ogólnej ilości ścieków dostarczonych do oczyszczalni, kosztu utylizacji osadu ścieków z J. oraz marży zysku. (...) sp. z o.o. nie wyraziła zgody na umieszczenie w kalkulacji wskaźników zaproponowanych przez (...) (pismo z 30 sierpnia 2012 r. k. 877, pismo z 4 września 2012 r. k. 880). W tym czasie powódka winna była szacować wysokość odszkodowania i skierować do (...) sp. s o.o. wezwania do zapłaty (art. 455 k.c.) odszkodowania oraz wyznaczenia 14-dniowego do spełnienia świadczenia, jako aprobowanego w orzecznictwie terminu „niezwłocznego” spełnienia świadczenia (SN w wyroku z dnia 28 maja 1991 r., II CR 623/90, „Problemy Ustawodawstwa Gospodarczego”, wkładka 1991, nr 10-11, poz. 50). Tym samym, początku biegu przedawnienia roszczenia zgłoszonego w niniejszej sprawie należy upatrywać najpóźniej w 15 dniu września 2012 r. (uwzględniając obieg korespondencji – 7 dni i wyznaczony termin spełnienia świadczenia – 14 dni). Nic nie stało na przeszkodzie, aby powódka, mając świadomość zaistnienia zdarzenia szkodowego skierowała do pozwanej wezwania do zapłaty, czego jednak nie uczyniła do okresu bezpośrednio poprzedzającego złożenie pozwu w tej sprawie, pozostając bierną w stosunku do swego kontrahenta i sprawcy szkody przez wiele lat. Tymczasem żaden przepis prawa nie uprawnia poszkodowanego do oczekiwania w nieskończoność na podejmowanie działań ze strony podmiotów trzecich w celu ustalenia wysokości szkody, bo byłoby to sprzeczne z istotą instytucji przedawnienia roszczenia, która nie może chronić biernego wierzyciela, który całymi latami mógłby oczekiwać na działania ze strony swego kontrahenta a następnie kierowałby roszczenie do sprawcy szkody, którego należności uboczne przekroczyłyby należność główną broniąc się zaniechaniem podmiotu trzeciego. Akceptacja odmiennego stanowiska prowadziłaby do wniosków, które są nie do pogodzenia z samą instytucją przedawnienia roszczenia, bo nie chodzi o to, aby dłużnik był związany zobowiązaniem w nieskończoność, lecz z jednej strony zmobilizowanie wierzyciela do podjęcia czynności zmierzających do wyegzekwowania roszczenia, a z drugiej zwolnienie dłużnika w przypadku przedłużającej się bierności wierzyciela. Istotą instytucji przedawnienia jest bowiem zapewnienie stabilności prawnej i pewności obrotu a nie bezustanne utrzymywanie dłużnika w stanie swoistego „zawieszenia” i niepewności prawnej. Celem kodeksu cywilnego jest ochrona wierzyciela ale takiego, który należycie dba o swoje sprawy i występuje do właściwych organów we właściwym terminie a nie umożliwienie wierzycielowi przedłużania w nieskończoność terminów przedawnienia i odsuwania w czasie decyzji o wystąpieniu z właściwym powództwem. Skoro zaś roszczenia, zgłoszone w niniejszej sprawie wynikają z prowadzonej przez strony niniejszego procesu działalności gospodarczej, to przedawniają się z upływem trzyletniego okresu przedawnienia wynikającego z art. 118 k.c., zgodnie z którym jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – trzy lata. W niniejszym postępowaniu powódka dochodziła zapłaty należności także za lata 2011-2012. Uwzględniając więc normę zawartą w art. 118 k.c. wierzytelności te uległy przedawnieniu, ponieważ strona powodowa wniosła pozew w niniejszej sprawie w dniu 25 stycznia 2016 r. (k. 2).

Tytułem zaś uzupełnienia należy wskazać, że w ramach przeprowadzonego postępowania dowodowego nie ujawniły się również żadne okoliczności, pozwalające na konstatację o nadużyciu przez pozwaną spółkę zarzutu przedawnienia

a przy tym w okresie biegu przedawnienia nie miały miejsca zdarzenia, których skutkiem byłoby jego przerwanie, zaś pozwana nie zrzekła się korzystania z zarzutu przedawnienia, które powinno być wyraźne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach I ACA 693/05, niepubl.). W wyniku podniesionego zarzutu, przedawnione roszczenie stało się tzw. roszczeniem niezupełnym (naturalnym), pozbawionym cechy możliwości jego przymusowej realizacji. W tej sytuacji skorzystanie przez pozwaną z przysługującego jej zarzutu przedawnienia obligowało Sąd Okręgowy do oddalenia żądania zgłoszonego w pozwie, obejmującego przedawnione roszczenie szkodowe w zakresie zawyżonej ceny za okres 2011-2012. W tym kontekście podnieść należy także i to, iż Sąd w niniejszym składzie w pełni podziela utrwaloną linię orzecznictwa Sądu Najwyższego, zgodnie z którą Sąd jedynie wyjątkowo może nie uwzględnić zarzutu upływu terminu przedawnienia roszczenia, jeżeli jego podniesienie przez pozwanego jest nadużyciem prawa (tak Sąd Najwyższy min. w wyroku z dnia 27 czerwca 2001 roku, II CKN 604/00, OSNC z 2002 roku, Nr 3, poz. 32). W stanie faktycznym zaistniałym w sprawie niniejszej Sąd meriti nie dopatrzył się zaś żadnych takich szczególnych okoliczności, przemawiających za zastosowaniem art. 5 k.c. a i strona powodowa nie powoływała się na tę normę prawną.

Odnosnie pozostałych podstaw prawnych zgłoszonego przez powódkę roszczenia, wskazać należy, że podzielić należy stanowisko pozwanej spółki, iż nie mogły one stanowić uzasadnionej podstawy zgłoszonego w tej sprawie roszczenia. Dla porządku należy wskazać, że były to: przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, wskazujące na wyzysk, czyn nieuczciwej konkurencji czy wreszcie ustalenie nieważności umowy. Odnosząc się kolejno do tych podstaw prawnych, wskazać należy po pierwsze, że przepisy o bezpodstawnym wzbogacaniu a w tym o świadczeniu nienależnym ostatnią prawną możliwość prawną uwzględnienia powództwa tj. kiedy inne podstawy prawne nie mają w danej sprawie zastosowania. Skoro zaś roszczenie zgłoszone w niniejszej sprawie było uzasadnione w oparciu o normę art. 471 k.c., to jego analiza w kontekście art. 405 k.c. i nast. była niecelowa. Z kolei, słusznie podniosła pozwana, że nadużywanie pozycji dominującej, powinno być badane przez wskazane do tego ustawą organy i w trybie przewidzianym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów a powoływanie się przez stronę procesu cywilnego na rzekomą nieważność czynności prawnej, o której mowa w art. 9 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest przedwczesne i nieuprawnione, ponieważ wymaga uprzedniej decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję, która wydawana jest na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy, mającej charakter rozstrzygnięcia prejudycjalnego. Skoro zaś w niniejszej sprawie ten tryb nie został przez powódkę wyczerpany, to brak jest uzasadnienia dla przyjęcia, że pozwana stosowała praktyki monopolistyczne. Podobnie, brak było uzasadnienia dla przyjęcia nieważności umowy o świadczenie usług z 2011 r. wraz z aneksem wobec faktu uchylecia się przez powódkę od skutków prawnych złożonego pod wpływem błędu oświadczenia woli o akceptacji stawek za odbiór ścieków. Abstrahując od faktu, że skoro po złożeniu tego oświadczenia powódka przez kilka kolejnych lat wykonywała tę umowę a tym samym w sposób dorozumiany cofnęła swoje oświadczenie w tym przedmiocie, powódka – jak słusznie podniosła pozwana – nie zrealizowała spoczywającego na niej ciężaru dowodu w zakresie dochowania terminu, o którym mowa w art. 88 § 2 k.c. Samo bowiem powołanie się przez powódkę na opinię A. P., nie wyjaśniło w żaden sposób, w jakiej relacji pozostaje na dzień uzyskania opinii do momentu wykrycia błędu, co uniemożliwia rozstrzygnięcie, czy w dniu złożenia pozwanej oświadczenia woli o uchyleciu się od skutków prawnych oświadczenia, uprawnienie takie w ogóle powódce przysługiwało. Brak jest przy tym podstaw, aby przyjąć, że wykrycie błędu nastąpiło w dniu uzyskania opinii, skoro wątpliwości powódki dotyczące ceny świadczonych usług i świadomość rzekomego błędu powstały wcześniej a mianowicie w połowie roku 2012 r., kiedy to powódka kierowała do pozwanej wezwanie do przedstawienia dokumentów i wyjaśnień w tym zakresie. Z tego względu brak jest podstaw do przyjęcia, że roczny termin na realizację uprawnienia, w świetle art. 88 § 2 k.c. został zachowany a jednocześnie powódka nie udowodniła, na czym miał polegać błąd, pod wpływem którego rzekomo działała, ani też jakiego rodzaju zachowania pozwanej wypełniły w ocenie powódki znamiona podstępu. Wreszcie też brak jest podstaw dla ustalenia, aby porozumienie dotyczące cen usług było nieważne w świetle art. 58 § 2 k.c. z powodu ich sprzeczności z zasadami współżycia społecznego w sytuacji gdy powódka nie określiła i nie udowodniła zasady współżycia społecznego, z którą upatruje sprzeczności. Podobnie zastosowania w niniejszej sprawie nie może mieć art. 388 § 2 k.c., skoro uprawnienia przyznane stronie umowy zawartej w warunkach wyzysku wygasają z upływem dwóch lat od dnia zawarcia tejże umowy a umowa została zawarta pomiędzy stronami w 2011 r., aneks do niej w 2012 r. a równocześnie z zawarciem aneksu została sporządzona kalkulacja ceny a pozew wpłynął w styczniu 2016 r.

Mając na względzie wszystkie powyższe okoliczności, Sąd meriti stanął na stanowisku, że roszczenie powódki o zapłatę odszkodowania w związku z koniecznością nadpłaty dokonanej przez powódkę na rzecz pozwanej, w związku z nieprawidłowym ustaleniem ceny za usługę odbioru i oczyszczenia ścieków było uzasadnione c o do zasady a nieprzedawnione za okres 3 lat poprzedzających złożenie pozwu w tej sprawie tj. za lata 2013-2015 i następne aż do roku 2018. Z tego względu, na podstawie art. 471 k.c., Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 9 283 104,08 zł, ustaloną przez biegłą sądową jako różnica pomiędzy opłatą należną a otrzymaną przez pozwaną z tego tytułu za lata 2013-2018, jako pozostającą w adekwatnym związku przyczynowym ze szkoda, powstała po stronie powodowej spółki na skutek nienależytego wykonania zobowiązania przez pozwaną spółkę. W pozostałym zakresie, czyli co roszczeń o zwrot nadpłaty za lata 2011-2012 roszczenie podlegało oddaleniu, ponieważ było przedawnione a pozwana podniosła w tym zakresie zarzut. W odniesieniu do zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie, Sąd uwzględnił żądanie powódki i zasądził je od kwoty 4 555 785,74 zł od dnia wniesienia pozwu (25 stycznia 2016 r.) do dnia zapłaty i od kwot od kolejnych dni, w których powództwa dokonała rozszerzenia powództwa, czyli odpowiednio: od kwoty 3 403 965,16 zł od dnia 8 lutego 2018 r. do dnia zapłaty i od kwoty 1 323 353,21 zł od dnia 26 lutego 2019 r. do dnia zapłaty, czyli zgodnie z żądaniem powódki, mając na względzie również to, iż pozwana nie kwestionowała roszczenia w zakresie odsetek.

Z kolei Sąd nie uwzględnił wniosku pozwanej o rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty. Zgodnie z przepisem art. 320 k.p.c., w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia – wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia. Już z treści powyższego uregulowania wynika, że jest ono stosowane przez sąd fakultatywnie („sąd może”), który przez pryzmat okoliczności, na które powołuje się strona chcąc skorzystać z możliwości rozłożenia zasądzzonego świadczenia na raty, dokonuje oceny istnienia bądź nieistnienia przesłanki „w szczególnie uzasadnionych wypadkach”. Owe „wypadki”, jak się powszechnie przyjmuje, zachodzą w sytuacjach, w których ze względu na stan majątkowy, rodzinny czy zdrowotny spełnienie zasądzzonego świadczenia byłoby dla pozwanego niemożliwe do wykonania lub bardzo utrudnione i narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody. Trudności w spełnieniu świadczenia mogą być przy tym obiektywne, np. spowodowane nieurodzajem czy klęską żywiołową, mogą być jednak także spowodowane działaniem samego dłużnika (Ereciński T., Grzegorzczak P., Gudowski J., Jędrzejewska M., Weitz K.; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające, Warszawa 2012, teza 2. do art. 320 k.p.c.). Szczególnie uzasadnione wypadki, które przemawiać mogą za zastosowaniem tej regulacji, zachodzą niewątpliwie w sytuacji, gdy chociażby ze względu na stan majątkowy pozwanego, zakres działalności, jaką prowadzi, przy uwzględnieniu źródeł i sposobu jej finansowania, spełnienie przez niego niezwłoczne lub jednorazowo zasądzzonego świadczenia byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo narażało go na niepowetowane szkody. Strona pozwana, składając ten wniosek, nie dołączyła do akt niniejszej sprawy żadnego materiału dowodowego, który potwierdziłby aktualny stan majątkowo-finansowy (...) sp. z o.o., pozwalający na stwierdzenie, iż istnieją wyjątkowe okoliczności pozwalające na rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty. Brak jest zatem podstaw do przyjęcia, iż w przedmiotowej sprawie owe szczególne okoliczności zachodzą, ponieważ sytuacja majątkowo-finansowa pozwanej spółki pozostaje nieznaną i de facto brak jest jakichkolwiek informacji odnośnie tego, jak zasądzona kwota mogłaby wpłynąć na finanse strony pozwanej.

Ze wszystkich powyższych względów Sąd orzekł jak w punktach: I i II wyroku.

Biorąc pod uwagę, że kwota 9 051 218,61 zł zasądzona od pozwanej na rzecz powódki stanowiła 77% roszczenia ostatecznie zgłoszonego przez powódkę tytułem należności głównej, to Sąd ustalił, że powódka wygrała sprawę w 77% a pozwana w 23% i w odwrotnej proporcji obciążył strony kosztami procesu, zaś szczegółowe ich wyliczenie pozostawiono referendarzowi sądowemu z mocy art. 108 § 1 zd. 2 k.p.c. o czym Sąd orzekł w punkcie III wyroku.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w wyroku.

SSO Emilia Szczurowska

14.12.2022r./Zarządzenie:

1. (...)

2. (...)

3. (...)

SSO Emilia Szczurowska